

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนแออัด กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอย
ประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2566

The efficiency of garbage management from slum community committees: A case study in Uthairat community, Soi Pradiphat 15, Phayathai province, Bangkok, Thailand

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration in Public Administration
Department of Public Administration
Faculty Of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2023

หัวข้อสารนิพนธ์

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการ
ชุมชนแออัด กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

โดย

นายณัฐวิชัย ดำรงค์ศรีวงศ์

สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

อาจารย์ ดร.กุลพัธ ศักดิ์วิทย์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.กุลพัธ ศักดิ์วิทย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพงศ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ณัฐวิรัช ดำรงค์ศรีวงศ์ : ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชน
 แออัด กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร. (
 The efficiency of garbage management from slum community committees:
 A case study in Uthairat community, Soi Pradiphat 15, Phayathai province,
 Bangkok, Thailand) อ.ที่ปรึกษาหลัก : อ. ดร.กฤษฐ์ ศักดิ์วิทย์

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการ
 ขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร และเพื่อ
 ศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชน
 อุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ มี
 การเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพจาก แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 8 คน โดยใช้
 หลักการบริหารแบบ “POSDC”

ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะที่
 ดีในด้านการจัดการองค์กร (Organizing) การจัดสรรและบริหารบุคลากร (Staffing) และการสั่ง
 การและการอำนวยการ (Directing) แต่ยังสามารถพัฒนาประสิทธิภาพเพิ่มเติมในด้าน การวางแผน
 (Planning) ซึ่งต้องการการวางแผนให้ตรงกับปัญหาและความต้องการชุมชนให้มากขึ้น และในด้าน
 การควบคุม (Controlling) ซึ่งต้องการการสื่อสารและดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มี
 ประสิทธิภาพมากขึ้น การประชาสัมพันธ์ที่ดี และมีกฎระเบียบมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้ามามี
 ส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และมีจิตสำนึกในการแยกขยะมากยิ่งขึ้น

CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
 ปีการศึกษา 2566

ลายมือชื่อนิสิต
 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6382023224 : MAJOR PUBLIC ADMINISTRATION

KEYWORD: The efficiency of garbage management, POSDC

Nuttawit Damrongsriwong : The efficiency of garbage management from slum community committees: A case study in Uthairat community, Soi Pradiphat 15, Phayathai province, Bangkok, Thailand. Advisor: KUNPHATU SAKWIT, Ph.D.

This research has an objective to investigate the problems and obstacles of garbage management in Uthairat community, Soi Pradiphat 15, Phayathai province, Bangkok, Thailand's committees and to attain the guidelines for maximizing efficiency of garbage management in Uthairat community, Soi Pradiphat 15, Phayathai province, Bangkok, Thailand's committees. The researchers conducted qualitative research, collecting data from targets qualitatively by the in-depth interviews of 8 people using "POSDC" methods.

Resulting from the research, Uthairat community's committees have the effectiveness of garbage management in "Good" for Organizing, Staffing and Directing, though more works need to be done to improve the quality in Planning which requires to do more planning aiming directly to the problems and needs. In Controlling requires more efficient communication and operations with relevant agencies, good publicity, and more ordered ground rules to attain people to engage in community activities and have more awareness in waste separation.

Field of Study: Public Administration

Student's Signature

Academic Year: 2023

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาในประเด็นเพื่อมุ่งเน้นในการสร้างฐานความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะโดยชุมชนได้อย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชนอุทัยรัตน์ และเพื่อขยายผลไปยังที่อื่น ๆ ต่อไป จึงจัดทำนโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตน์ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนเข้าใจหลักการแยกขยะ มีส่วนร่วมในการแยกขยะ และสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้

ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.กุลพฐ ศักดิ์วิทย์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้คำชี้แนะ ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นการพิจารณาตรวจสอบและแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ และขอขอบคุณคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้คงมีประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อยสำหรับผู้สนใจจะศึกษารายละเอียดของการวิเคราะห์ปัญหาและการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ณัฐวิชัย ดำรงค์ศรีวงศ์

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	12
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	12
1.2 คำถามวิจัย.....	14
1.3 วัตถุประสงค์.....	14
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	14
1.4.1 ขอบเขตเนื้อหา.....	15
1.4.2 ขอบเขตประชากร.....	15
1.4.3 ขอบเขตพื้นที่.....	15
1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา.....	15
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	15
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	18
2.1 ความหมายคำว่าชุมชน.....	18

2.2 การเกิดขึ้นของชุมชน	21
2.2.1. กระบวนการการเกิดขึ้นของชุมชน	21
2.2.2. สาเหตุการเกิดขึ้นของชุมชน	22
2.3 ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยชุมชนและคณะกรรมการชุมชน พ.ศ.2564	24
2.4 ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 (เล่ม 129 ตอนพิเศษ 189 ง, หน้า 120)	26
2.5 ความหมายของขยะมูลฝอย	26
2.5.1 ประเภทของขยะมูลฝอย	27
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	28
2.6.1 ความหมายของประสิทธิภาพ	28
2.6.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	30
2.7 ประสิทธิภาพการจัดการขยะ	36
2.8 ความหมายของการบริหารจัดการ	36
2.9 การจัดการขยะมูลฝอย	37
2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
2.11 กรอบแนวคิดในการวิจัย	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)	43
3.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)	43
3.4 การตรวจสอบข้อมูล	43
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	44

บทที่ 4	ผลการศึกษา	46
4.1	โครงสร้างพื้นฐานชุมชน	46
4.1.1	ที่ตั้งและอาณาเขตของชุมชน	46
4.1.2	ประวัติความเป็นมา	47
4.1.3	แผนแสดงที่ตั้งของชุมชน	48
4.1.4	แผนผังของชุม	49
4.1.5	ข้อมูลด้านประชากร	50
4.1.6	ข้อมูลด้านการศึกษาของคนในชุมชน	50
4.1.7	ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและรายได้	51
4.1.8	ข้อมูลด้านสังคม	52
4.1.9	ข้อมูลด้านที่อยู่อาศัย	52
4.1.10	ข้อมูลด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ	53
4.1.11	ปัญหา ความต้องการและศักยภาพของชุมชน	54
4.2	ข้อมูลการเมือง	55
4.3	สภาพปัญหา	56
4.4	การบริหารจัดการขยะไม่มีประสิทธิภาพ	62
4.5	พฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในชุมชนไม่เหมาะสม	64
4.6	ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอย ประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร	66
4.6.1	การบริหารที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์	67
4.6.2	การบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์	70
4.7	การออกแบบนโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตน์ซอย ประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร	75
4.7.1	ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา	76

4.7.2	วัตถุประสงค์.....	77
4.7.3	เป้าหมาย.....	77
4.7.4	ขอบเขตดำเนินงาน.....	77
4.7.5	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	78
4.7.6	กรอบการดำเนินงาน.....	78
4.7.7	แผนการดำเนินการ.....	82
4.7.8	งบประมาณ.....	83
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	84
5.1	สรุปผลการศึกษา.....	84
5.1.1	สภาพปัญหา และอุปสรรคการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร.....	84
5.1.2	ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอย ประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร.....	84
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	86
5.2.1	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	86
5.2.2	ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ.....	86
5.2.3	ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาค้างต่อไป.....	87
	บรรณานุกรม.....	88
	ประวัติผู้เขียน.....	93

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555	26
ตารางที่ 4.1 แผนพัฒนาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2566 (ปัญหาและความต้องการของชุมชน)	54
ตารางที่ 4.2 จุดเด่นหรือข้อได้เปรียบของชุมชน	55
ตารางที่ 4.3 แผนการดำเนินงานของนโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของ ชุมชนอุทัยรัตน์ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร	82

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 กระบวนการการเกิดขึ้นของชุมชน.....	22
ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	40
ภาพที่ 4.1 ที่ตั้งชุมชน.....	48
ภาพที่ 4.2 แผนที่ชุมชน.....	49
ภาพที่ 4.3 สภาพปัญหาขยะในชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร: พฤติกรรมกาทิ้งขยะของคนในชุมชน.....	59
ภาพที่ 4.4 สภาพปัญหาขยะในชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร: พฤติกรรมกาทิ้งขยะของคนในชุมชน.....	59
ภาพที่ 4.5 สภาพปัญหาขยะในชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร: ถัง ขยะชำรุด.....	60
ภาพที่ 4.6 ข้อมูลปริมาณมูลฝอยที่จัดเก็บได้ ปีงบประมาณ 2566.....	61
ภาพที่ 4.7 ร้อยละค่าเฉลี่ยปริมาณขยะมูลฝอยปีงบประมาณ 2566 และปีงบประมาณ 2565.....	61
ภาพที่ 4.8 กรอบการดำเนินงานของกิจกรรมที่ 1 และ 2.....	81

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

กรุงเทพมหานครถือเป็นเมืองหลวงที่มีความเจริญในหลาย ๆ ด้าน อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางของการติดต่อสื่อสารและคมนาคมขนส่งทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการที่กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางของความเจริญนั้น ทำให้เกิดปัจจัยดึงดูด ประชากรจากพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะจากภายในประเทศหรือนอกประเทศ ย้ายถิ่นฐานเข้าสู่กรุงเทพมหานครมากขึ้น ทั้งในรูปแบบของการย้ายถิ่นฐานชั่วคราวและการย้ายถิ่นฐานแบบถาวรรวมตัวกันทำให้เกิดเป็นชุมชน บริเวณที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีวิถีชีวิต ที่เกี่ยวพันกัน และชุมชนตามกฎหมายอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน, 2564) สืบเนื่องจากประชากรย้ายเข้ามาทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก เพราะกรุงเทพมหานครมีรายได้สูง เป็นผลทำให้กรุงเทพมหานครมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว การเพิ่มขึ้นของประชากรที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่งผลทำให้เกิดปัญหาหลาย ๆ ด้านตามมา ซึ่งปัญหาสำคัญคือปัญหาความไม่เพียงพอของที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร เพราะความต้องการด้านที่อยู่อาศัยมีปริมาณสูงกว่าที่อยู่อาศัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน และเนื่องด้วยความเหลื่อมล้ำของประเทศ ทำให้ประชากรบางกลุ่มมีกำลังซื้อที่ดินที่มีราคาสูง และประชากรส่วนใหญ่ไม่สามารถซื้อที่ดินที่มีราคาสูงได้ ประชากรบางส่วนในกรุงเทพมหานครจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยในราคาที่ถูกลง และในบางกรณีเกิดการจัดสรร และบุกรุกที่อยู่อาศัยจัดสร้างกันเองโดยสร้างในที่ดินสาธารณะของรัฐ ที่ดินราชการที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ และที่ดินที่ทิ้งร้างของเอกชนถูกรุกแล้ว เมื่อประชากรหลังไหลเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดลักษณะของชุมชนที่เรียกว่าชุมชนแออัด

ชุมชนแออัด เป็นชุมชนที่มีลักษณะบ้านเรือนหนาแน่น ประชาชนอยู่อย่างแออัด ("ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ.2564," p. 43) ชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครเกิดขึ้นพร้อมๆกัน ความเจริญของกรุงเทพมหานคร ประกอบกับกรุงเทพมหานคร เป็น ศูนย์กลางความเจริญ ชุมชนแออัดจึงเกิดขึ้นและอยู่คู่กรุงเทพมหานคร มาเป็นเวลานาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ขณะเดียวกันกรุงเทพมหานคร ยังขาดความพร้อมในการจัดบริการพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้กับผู้อยู่อาศัยในชุมชน ขาดการวางแผนการควบคุมการใช้ที่ดิน หรือการจัดวางระเบียบผังเมืองที่ไม่ดีพอ

ผลของความเจริญก้าวหน้าของกรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ผ่านมา จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงชุมชนแบบดั้งเดิม สู่วิถีความเป็นชุมชนเมือง ปัจจุบันชุมชนเมืองในกรุงเทพมหานครมี

การขยายตัวอย่างมาก ส่งผลต่อประชากรในทางที่ดีและทางไม่ดี ในทางที่ดี เช่น รายได้มากขึ้น ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น เป็นต้น ส่วนในทางไม่ดี เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการจราจร ปัญหาขยะล้น เป็นต้น ดังนั้น ในการพัฒนาชุมชนเมืองนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น และมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยชุมชนและคณะกรรมการชุมชน พ.ศ.2564 คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่หลักคือพัฒนาชุมชน คณะกรรมการชุมชนเป็นคณะบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากหน้าที่หรือภาระงานของคณะกรรมการชุมชนถือเป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ ในการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนนั้น จะต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบข้อกฎหมาย ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ทำให้ในบางครั้งการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนมักมีข้อจำกัด ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ปัจจุบันจากการที่ประชากรเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการขยายตัวมากยิ่งขึ้นมีปัญหาต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านขยะที่มีเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากร สืบเนื่องจากการอุปโภคบริโภคเพื่อการดำรงชีพเพิ่มมากขึ้น ผลจากการใช้ทรัพยากร คือ เศษซากของใช้แล้วที่เรียกว่าขยะ ที่นับวันยิ่งเพิ่มปริมาณมากขึ้นจนไม่อาจจัดเก็บและทำลายได้ทันที โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชุมชนแออัดซึ่งเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับชุมชนเป็นเวลานาน เนื่องจากมีประชากรเป็นจำนวนมากอาศัยอยู่ และมีการบริหารจัดการขยะไม่ดีพอ ทำให้เกิดมลภาวะจากขยะสร้างความสกปรกตลอดจนส่งกลิ่นรบกวนสร้างความรำคาญและความเดือดร้อนให้กับประชากรที่อยู่ใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังเป็นบ่อเกิดและการแพร่กระจายเชื้อโรคต่าง ๆ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง และพาหะของโรค เชื้อจุลินทรีย์ปนเปื้อนมากับขยะมูลฝอยมีโอกาสที่จะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นได้ จึงทำให้เกิดเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ที่สำคัญของเชื้อโรค แมลงวัน หนู แมลงสาบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคมารู้อันได้ เป็นบ่อเกิดของโรค เนื่องจากการเก็บรวบรวมและการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ดี หรือปล่อยปละละเลยทำให้มีขยะมูลฝอยเหลือทิ้งค้างไว้ในชุมชน จะเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคต่าง ๆ เช่น ตับอักเสบบวม เชื้อไทฟอยด์ เชื้อโรคเฮดส์ ฯลฯ เป็นแหล่งกำเนิดและอาหารของสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นพาหะนำโรคมารู้อันได้ เช่น แมลงวัน แมลงสาบ และหนู เป็นต้น ก่อให้เกิดความรำคาญ ขยะมูลฝอย การเก็บรวบรวมได้ไม่หมดก็จะเกิดเป็นกลิ่นรบกวน กระจายอยู่ทั่วไปในชุมชน นอกจากนั้นฝุ่นละอองที่เกิดจากการเก็บรวบรวมการขนถ่าย และการกำจัดขยะก็ยังคงเป็นเหตุรำคาญที่มักจะได้รับเสียงร้องเรียนจากประชาชนในชุมชนอยู่เสมอ ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ซากถ่านไฟฉาย ซากแบตเตอรี่ ซากหลอดฟลูออเรสเซนต์ จะส่งผลต่อปริมาณโลหะหนักพวกปรอท แคดเมียม ตะกั่ว ในดินมาก ซึ่งจะส่งผลเสียต่อระบบนิเวศในดิน และเมื่อฝนตกมาจะทำให้ น้ำเสียจากกองขยะมูลฝอยไหลปนเปื้อนดินบริเวณรอบ ๆ ทำให้เกิดมลพิษของดินได้ และถ้ามีการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้งทำให้เกิดควันมีสารพิษทำให้คุณภาพของอากาศเสีย ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ขยะ

มูลฝอยที่ทิ้งและรวบรวมโดยขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะมูลฝอยพวกของเสียอันตราย ถ้าขาดการจัดการที่เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้ง่าย เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะ หรือได้รับสารพิษที่มากับของเสียอันตราย (ศักดิ์นคร คำภีระ, 2562) นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอัคคีภัยได้ ความเดือดร้อนจากปริมาณขยะจำนวนมากมายมหาศาลในขณะนี้ เกิดจากการขาดความรู้เรื่องการจัดการขยะที่ถูกต้อง ทำให้เกิดมลภาวะและความเสื่อมโทรมของชุมชน อันเป็นที่มาของปัญหาขยะที่อยู่คู่กับชุมชน

ในการศึกษาคำถามวิจัยนี้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง ปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการขยะในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งช่วยกันส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อให้การบริหารจัดการของคณะกรรมการชุมชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่ และเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในปัจจุบัน

1.2 คำถามวิจัย

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร
2. แนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยที่เน้นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนมีทั้งการสำรวจ วิเคราะห์ปัญหา และพัฒนาชุมชน มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของ คณะกรรมการชุมชนแออัด โดยการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การวิจัย เอกสาร และการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการ ชุมชนตามแบบ POSDC 5 ด้าน คือ 1. การวางแผน (Planning) 2. การจัดองค์การ (Organizing) 3. การจัดสรรและบริหารบุคลากร (Staffing) 4. การสั่งการและการอำนวยการ (Directing) 5. การ ควบคุม (Controlling)

1.4.2 ขอบเขตประชากร

ประชากรในการศึกษาประกอบด้วย ประชากรในกรุงเทพมหานคร พื้นที่เขตพญาไท ชุมชน อุทัยรัตน์ คณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์

1.4.3 ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่ ชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาตั้งแต่เดือน สิงหาคม ถึง พฤศจิกายน พ.ศ. 2566

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัย รัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
2. ทราบถึงแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของ คณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาชุมชน หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น อย่างมีแบบแผนทั้งทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม อนามัยและจิตใจ โดยให้ประชาชน มี ส่วนร่วม และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

ชุมชน หมายความว่า บริเวณที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกัน และชุมชนตามกฎหมายอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

สมาชิกชุมชน หมายความว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนบ้านในชุมชนนั้น

ขอบเขตของชุมชน หมายความว่า บริเวณพื้นที่ที่ชุมชนร่วมกันกำหนดขอบเขตในการขอจัดตั้งชุมชน

คณะกรรมการชุมชน หมายความว่า ตัวแทนของสมาชิกชุมชนซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกชุมชน

ชุมชนแออัด หมายความว่า ชุมชนที่มีลักษณะบ้านเรือนหนาแน่น ประชาชนอยู่อย่างแออัด

ชุมชนเมือง หมายความว่า ชุมชนที่มีลักษณะของบ้านเรือนอยู่รวมกันค่อนข้างหนาแน่น แต่ไม่แออัด มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการคมนาคมสะดวก

แผนพัฒนาชุมชน หมายความว่า แนวทางในการพัฒนาและดำเนินงานของชุมชนอย่างมีทิศทาง ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาให้เป็นไปตามความต้องการและสามารถแก้ปัญหา ที่ชุมชนได้ร่วมกันคิด กำหนดแนวทาง กิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอกด้วยการคำนึงถึงศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารคณะกรรมการชุมชน ในที่นี้ใช้หลักการบริหารและการจัดการแบบ “POSDC” ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินการโดยอ้างอิงจากวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และผลที่จะได้รับ มาสร้างเป็นแผนดำเนินงานในอนาคต กำหนดเป้าหมายขององค์กร โครงสร้าง นโยบาย ตลอดจนลำดับกระบวนการปฏิบัติการในส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ
2. การจัดการองค์กร หมายถึง การกำหนดโครงสร้างองค์กร กำหนดตำแหน่งงาน โดยระบุภารกิจ หน้าที่ ความรับผิดชอบแต่ละตำแหน่งให้ชัดเจน
3. การจัดสรรและบริหารบุคลากร หมายถึง การคัดสรรบุคลากรที่มีคุณภาพและเหมาะสม และจัดสรรไปยังตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กร ระบุขอบเขตงาน วิธีปฏิบัติงาน แนวทางการบริหาร เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างบรรลุผล

4. การสั่งการและการอำนวยการ หมายถึง การมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามคำสั่งหรือหน้าที่ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

5. การควบคุม หมายถึง การบริหารจัดการ และการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน การควบคุมครอบคลุมทั้งทรัพยากร เครื่องจักร รวมไปถึงบุคลากร เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานได้อย่างราบรื่น

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนแออัด: กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา โดยรวบรวมเอกสารเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายของชุมชน
2. ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ.2564
3. ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555
4. ความหมายของขยะมูลฝอย
5. ประสิทธิภาพ
6. การบริหารจัดการ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายคำว่าชุมชน

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 368) กล่าวไว้ว่า ชุมชน คือ หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ชุมชน คือ กลุ่มคนพวกหนึ่งซึ่งครอบครองบริเวณที่มีอาณาเขตแน่นอน โดยถือว่าตนมีความผูกพันอยู่กับอาณาบริเวณแห่งนั้นและมีความยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคง (ปราสาท หลักศิลา, 2519)

ชุมชน คือ องค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งและปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2525)

ชุมชนประกอบไปด้วย ระบบความสัมพันธ์ของคน ความเชื่อ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ อาชีพ ระบบการเมือง ระบบการปกครองและโครงสร้างอำนาจ รวมถึงระบบนิเวศวิทยา สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ซึ่งระบบเหล่านี้มีความสัมพันธ์ต่อกันและระหว่าง

กัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความเชื่อมโยงกันชนิดที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ (จิตติ มงคลชัย อรัญญา, 2540)

ชุมชน คือ การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามที่จะทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งรวมถึงการสื่อสารกัน (ประเวศ วะสี, 2541)

คำว่า “Community” มีความหมาย ในภาษาไทยว่า “ชุมชน” ซึ่งบางครั้งให้เข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับ “การรวมตัวของคน” ถ้าพิจารณาจาก ภาษาอังกฤษคำว่า “Com” มีความหมายที่ลึกซึ้งซึ่งโดยหมายถึง “Together” คือการ (เดินทาง) ร่วมกัน และจะเห็นว่ามีคำที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงอีกหลายคำ เช่น Communal หมายถึง ของชุมชน, เพื่อชุมชน Common หมายถึง ร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย Commune หมายถึง ความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2546)

ชุมชน คือ ชุมชนจากความหมายโดยสามัญ สำนึก ความหมายโดยรูปศัพท์และความหมายทางวิชาการไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน ภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน (สนธยา พลศรี, 2550)

ชุมชน คือ ถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่มี ความเกี่ยวข้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งอิงอาศัยความผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นเครื่องมือดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ตีรวมนกัน (ปรีชา วงศ์ทิพย์, 2555)

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง ได้สรุปความหมายของชุมชนออกเป็น 3 แนวทาง ที่มีความ แตกต่างกัน ออกไปตามที่มาและความหมาย คือ (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556)

1. ชุมชน คือ การรวมตัวกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันตามบรรทัดฐานทางสังคม มีความผูกพัน มีความเป็นปึกแผ่น แล้วอาจหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีสายสัมพันธ์กันทั้งในมิติความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มิติทางสังคมและวัฒนธรรม

2. ชุมชน คือ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความผูกพันทั้งในด้านพื้นที่และความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. ชุมชน คือ องค์กรและขบวนการทางสังคมที่มีวัตถุประสงค์แนชัดและรวมกัน ในระยะเวลา ที่นาน จนเกิดระบบความสัมพันธ์กันเกิดขึ้น เช่น องค์กรชุมชน องค์กรในท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ เป็นต้น

แคมบริดจ์ (*Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2003, p. 53*) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ ชุมชน (Commune) ว่าหมายถึง กลุ่มคนหรือกลุ่มครอบครัวที่อยู่อาศัยร่วมกันในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด (Particular Area) โดยกลุ่มคนเหล่านี้ต่างก็ทำงานร่วมกัน ใช้สิทธิและเป็นเจ้าของพื้นที่และผลประโยชน์ต่าง ๆ ร่วมกัน จนทำให้เกิดพื้นฐานทางความคิด ความเชื่อ ตลอดจนมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมร่วมกัน ประหนึ่งว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นหนึ่งเดียวกัน (As a Unit) ทั้งชุมชน

ชุมชน คือ กลุ่มบุคคลหลาย ๆ กลุ่มมารวมกันในบริเวณเดียวกันภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับอันเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกัน มีวัฒนธรรมเดียวกันและมีพฤติกรรมเหมือน ๆ กัน (Sanders, 1958)

ชุมชน หรือ Commune ว่าเป็นคำที่มาจากภาษาฝรั่งเศส ซึ่งหมายถึง การอยู่ร่วมกันของประชาชนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเวลานาน จนทำให้ประชาชนเหล่านี้มีความรักและผูกพันกันจนเป็นหนึ่งเดียว จึงได้พยายามร่วมกันในการจัดระบบการปกครองตัวเองขึ้น เรียกว่า Self-Governing Community อันถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในฝรั่งเศส เยอรมันและอีกหลายประเทศในทวีปยุโรป (Norton, 1994)

พาร์ค กับ เบอร์เกส (Park and Burgess, อ้างถึงใน ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2556) กล่าวไว้ว่าชุมชน คือ อาณาบริเวณของท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นนั้นพูดภาษาเดียวกัน มีจารีต ประเพณีอย่างเดียวกันมีความรู้สึกเป็นแบบเดียวกันและมีการกระทำไปตามทัศนคติซึ่งเป็นไปในทางเดียวกัน เนลสัน, แรมเซย์ และ เวอร์เนอร์ (Nelson, Ramsey and Verner, อ้างถึงใน ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2556) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนซึ่งมีความสัมพันธ์กันในอาณาเขตหนึ่ง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์นี้หมายถึงการปฏิบัติต่อกัน (Interaction) (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2556)

การอธิบายความหมายของคำว่าชุมชนดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปว่า ความหมายส่วนใหญ่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะประเด็นกลุ่มคนที่อยู่รวมกัน กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันทั้งความเชื่อ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม และมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน รวมทั้งประเด็นอาณาบริเวณพื้นที่หนึ่ง ๆ ซึ่งผู้คนพูดภาษาเดียวกัน มีจารีตประเพณีอย่างเดียวกัน จะเห็นว่าบุคคลต่าง ๆ ข้างต้นได้ให้คำนิยามและความหมายของคำว่าชุมชนไว้อย่างชัดเจนว่า การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีวัตถุประสงค์

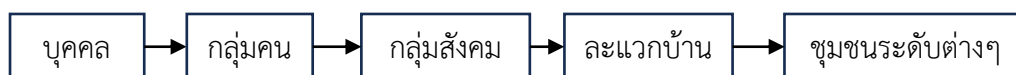
รวมกันเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวม ซึ่งเกิดจาก ความสัมพันธ์ที่ดีผ่านการติดต่อสื่อสาร สามารถเรียนรู้ร่วมกันภายใต้บรรทัดฐาน จารีตประเพณี เดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นพวกเดียวกันในชุมชน แต่เมื่อชุมชนเริ่มมีพัฒนาการและความเจริญ เกิดขึ้น ชุมชนจึงจำเป็นต้องมีองค์กร สถาบันต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ดังนั้นชุมชนมีความหมายมากกว่าการเป็นสถาบันที่ช่วยจัดการการพัฒนา กล่าวคือทุกชุมชนท หน้าที่ เชื่อมโยงขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม เอื้ออำนวย การมีส่วนร่วมของคนกลุ่มต่าง ๆ และเพิ่มพูน ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทางสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานการ ค้ำครองทางสังคมที่สำคัญ

2.2 การเกิดขึ้นของชุมชน

ชุมชนเป็นวิวัฒนาการในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ หลังจากที่มีการดำรงชีพแบบเร่ร่อน มนุษย์ ได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในระยะเวลาต่อมามนุษย์ก็ได้มีพัฒนาการเปลี่ยนไป ในทาง ที่ดีขึ้น ซึ่ง สนธยา พลศรี ได้กล่าวการเกิดขึ้นชุมชน ดังนี้ (สนธยา พลศรี, 2550)

2.2.1. กระบวนการการเกิดขึ้นของชุมชน

1. บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกลุ่มกันเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การ ประกอบอาชีพ การศึกษา การทำกิจกรรมทางศาสนา การตั้งบ้านเรือนเพื่อยู่อาศัย เป็นต้น ใน บริเวณใดบริเวณหนึ่ง การรวมกลุ่มในลักษณะ เรียกว่า กลุ่มคน
2. กลุ่มคนทั้งหมดหรือจำนวนหนึ่งที่รวมกันอยู่นั้นเกิดความรู้สึกว่าจะต้องทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์บางอย่างร่วมกันจึงเกิดการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในรูปแบบของกลุ่ม สังคมและองค์กรทางสังคมขึ้น เช่น ครอบครัว บริษัท สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ สถาบันการศึกษา เป็นต้น
3. กลุ่มสังคมหรือองค์กรทางสังคมที่เกิดขึ้น กำหนดสถานที่ดำเนินกิจกรรม จึงเกิดการตั้งที่ อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกันกับสถานที่ดำเนินกิจกรรมในลักษณะของละแวกบ้าน ทำให้ ความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันเพิ่มมากขึ้น
4. กลุ่มสังคมที่รวมตัวกันในลักษณะของละแวกบ้านขยายตัวเป็นชุมชน เกิดจากละแวกบ้าน รวมกันเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งอาจเป็นละแวกบ้านที่ใหญ่ขึ้นหรือเกิดละแวกบ้านใหม่ขึ้นก็ได้ เช่น หมู่บ้าน ตำบล เป็นต้น กระบวนการเกิดของชุมชนอาจสรุปได้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กระบวนการการเกิดขึ้นของชุมชน

2.2.2. สาเหตุการเกิดขึ้นของชุมชน

1. ความเป็นสัตว์สังคมของมนุษย์ กล่าวคือมนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เพียงลำพัง ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นจึงจะมีชีวิตรอด จึงต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในลักษณะของชุมชนและสังคม
2. การตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของมนุษย์ กล่าวคือมีคนจำนวนหนึ่งไปรวมกัน ตั้งถิ่นฐานเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยในอาณาบริเวณหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ซึ่งไม่มีใครอยู่อาศัยมาก่อน อาจจะมีเริ่มต้นจากบุคคลเพียงคนเดียวหรือครอบครัวเดียวก่อนแล้วมีคนอื่น ๆ ตามไปภายหลังก็ได้ จึงทำให้เกิดกลุ่มคน กลุ่มสังคม ละแวกบ้านและชุมชนขึ้นตามลำดับ
3. การขยายตัวของอุตสาหกรรม กล่าวคือในสังคมหรือชุมชนที่อุตสาหกรรมมีความเจริญก้าวหน้า จะเกิดการขยายตัวของระบบโรงงานอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความแออัด เมื่อโรงงานเกิดขึ้น ผู้ประกอบการ คนงาน จึงย้ายมาทำงานในโรงงาน บางคนเข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับโรงงาน เพราะมีความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน เมื่อมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากจึงทำให้เกิดเป็นชุมชนขึ้น
4. การขยายตัวของเมือง เมืองเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยผู้คนจำนวนมาก เป็นศูนย์กลางการค้าและธุรกิจ การบริการและอื่น ๆ ทำให้ผู้คนอพยพเข้าสู่เมือง เมืองจึงขยายตัวออกไปยังบริเวณที่เป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างรวดเร็ว จึงเกิดชุมชนขึ้นมากมาย ดังชุมชนที่ปรากฏอยู่โดยทั่วไปในเมืองขนาดใหญ่
5. การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับบ้านและที่ดิน นักธุรกิจจอสั่งหามีส่วนสำคัญในการเกิดชุมชน กล่าวคือ ได้คัดเลือกที่ดินที่เหมาะสมเพื่อจัดทำโครงการสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีกำลังทรัพย์เพียงพอ เช่น โครงการบ้านจัดสรร จึงทำให้เกิดชุมชน
6. นโยบายของรัฐ ชุมชนเกิดขึ้นได้จากการกำหนดนโยบายของรัฐ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคง เช่น การจัดสรรที่อยู่อาศัยและที่ทำกินให้แก่ประชาชนในรูปของนิคมสร้างตนเอง การปฏิรูปที่ดิน โครงการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง

ทะเลตะวันออกและภาคใต้ โครงการนิคมอุตสาหกรรมในภูมิภาคและจังหวัดต่าง ๆ โครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้น ทำให้เกิดชุมชนรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น

7. การหลบภัยของมนุษย์ ทั้งภัยธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว ฝนแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น และภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สงคราม อาชญากรรม การเมือง เป็นต้น ทำให้มนุษย์ต้องหนีภัยไปหาถิ่นที่อยู่หรือจัดตั้งชุมชนใหม่ที่ปลอดภัยขึ้น

8. สภาพทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม บริเวณบางแห่งมีสภาพที่ เหมาะสมต่อการเกิดชุมชน เช่น ตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำ มีดินดี มีทรัพยากรมาก ภูมิประเทศสวยงาม เป็นต้น จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้ประชาชนเข้าไปประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และขยายตัวเป็นชุมชน

9. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์พัฒนาการทางความรู้ ความคิด และเครื่องมือต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ค้นพบสถานที่ใหม่ ๆ และนำไปสู่การตั้งชุมชนใหม่ขึ้น

10. การขยายตัวของการคมนาคมสื่อสาร เส้นทางการคมนาคม เช่น รถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน เรือ ทำให้เกิดสถานีขนส่ง สถานีรถไฟ สนามบิน ท่าเรือ เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อการเกิดของชุมชน เพราะบริเวณเหล่านี้มีผู้คนสัญจรไปมาเป็นจำนวนมาก เหมาะแก่การเข้าไปอยู่อาศัยและดำเนินกิจการประเภทต่าง ๆ ส่วนการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท อินเทอร์เน็ต ทำให้มนุษย์มีการติดต่อสัมพันธ์กันในรูปแบบใหม่ ๆ ทำให้เกิดชุมชนแบบใหม่ ๆ ขึ้น

สาเหตุการเกิดของชุมชนที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน องค์ประกอบเหล่านั้น คือ (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556)

1. องค์ประกอบด้านภูมิศาสตร์ (Topographical) ได้แก่ พื้นที่ ดิน น้ำ อากาศและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้มีเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดขึ้นของชุมชน หากบริเวณหรือแหล่งใดมีความอุดมสมบูรณ์หรือมีความเหมาะสมก็จะทำให้มนุษย์สามารถมาตั้งหลักแหล่งที่อยู่อาศัยและทำให้ชุมชนมีการขยายตัวหรือเจริญเติบโตมากขึ้น

2. องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ (Economic) เป็นสภาวะการประกอบอาชีพ การผลิตและการเลี้ยงชีพของมนุษย์ โดยเฉพาะเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่จะทำให้เกิดประโยชน์ หากได้ผลผลิตดีก็จะส่งผลให้เศรษฐกิจดีไปด้วยชุมชนก็สามารถเกิดขึ้นและดำรงอยู่

3. องค์ประกอบทางสังคม (Social) ได้แก่ ความสงบสุข ความปลอดภัย การร่วมมือ ร่วมใจกัน ความฉลาดของประชาชน เป็นต้น หากสถานที่ใดปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วชุมชนก็จะเกิดขึ้นไม่ได้หรือทำให้ชุมชนดำรงอยู่และไม่สามารถพัฒนาขึ้นได้

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่ากระบวนการเกิดของชุมชนและสาเหตุการเกิดขึ้นของชุมชนมาจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ

1. มาจากธรรมชาติของมนุษย์เองที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นชุมชน เป็นสังคม
2. เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันของมนุษย์ที่ได้มีพัฒนาการในทางที่ดีขึ้นอาจจะเนื่องด้วยวิทยาการต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้มีการประดิษฐ์คิดค้นขึ้นเองหรือการแลกเปลี่ยนวิทยาการจากแหล่งอื่น
3. เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจนเกิดเป็นระบบเครือข่ายสังคม

2.3 ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยชุมชนและคณะกรรมการชุมชน พ.ศ.2564

ได้กำหนดให้แต่ละชุมชนมีตัวแทนของสมาชิกชุมชนซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกชุมชน โดยชุมชนหนึ่งให้มีกรรมการชุมชน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งจำนวนอย่างน้อยชุมชนละ 7 คน ถ้าชุมชนใดมีบ้านเกิน 100 หลัง ให้มีการเลือกกรรมการชุมชนนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนบ้าน ทุก 50 หลัง เศษของ 50 ถ้าเกิน 25 ให้นับเป็น 50 หลัง แต่ทั้งนี้ เมื่อรวมกรรมการชุมชนทั้งหมดแล้ว จะต้องไม่เกินจำนวน 15 คน และชุมชนใดถ้ามีผู้สมัครตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป และไม่เกินจำนวนกรรมการชุมชนที่กำหนดไว้ให้ถือว่า ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งโดยไม่มีการเลือกตั้ง และไม่ต้องเลือกตั้งกรรมการชุมชนให้ครบตามจำนวนที่พึงมีคณะกรรมการชุมชน ("ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ.2564,")

หน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน มีดังนี้

1. พัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม และระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. จัดประชุมในชุมชนหรือเวทีสาธารณะเพื่อพัฒนาชุมชนตามข้อ 1
3. ดูแลรักษาทรัพย์สินของชุมชนและสาธารณสมบัติในชุมชน

4. ประสานงานและดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายองค์กร หน่วยงานราชการ องค์กร และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน
5. เสริมสร้างความสามัคคีและการมีวินัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชน
6. ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณีอันดีงาม
7. ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. ให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมเกี่ยวกับนโยบาย โครงการ แผนงาน และกิจกรรมอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร
9. มีสิทธิและหน้าที่เผยแพร่ผลงาน หรือเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนต่อสำนักงานเขต และกรุงเทพมหานคร
10. มีสิทธิและหน้าที่เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในโครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และสาธารณสุข
11. ติดตามประเมินผลและรายงานต่อสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร และสมาชิกชุมชน
12. ประสานงานแจ้งการปฏิบัติงานของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าไปปฏิบัติงาน ในชุมชนต่อผู้อำนวยการเขต

สรุปได้ว่าคณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่หลักคือพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ดูแลรักษาทรัพย์สินของชุมชนและสาธารณสุขสมบัติในชุมชน ประสานงานและดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายองค์กร หน่วยงานราชการ องค์กร และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในอันที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน และหน้าที่อื่น ๆ อีกหลายประการอันเป็นการพัฒนาช่วยเหลือสมาชิกชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วม และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชน จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จึงถือได้ว่าคณะกรรมการชุมชนเป็นคณะบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากหน้าที่หรือภาระงานของคณะกรรมการชุมชนถือเป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ ต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนเป็นสำคัญ ต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจในการปฏิบัติตามแผนงานกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน อีกทั้ง ในการ

ดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนนั้น จะต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อกฎหมาย ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร

2.4 ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 (เล่ม 129 ตอนพิเศษ 189 ง, หน้า 120)

("ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555.")

ตารางที่ 2.1 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555

ลำดับ ที่	ประเภทค่าใช้จ่าย	อัตราการเบิกจ่าย	เงื่อนไขการเบิกจ่าย
10	ค่าสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน	เบิกจ่ายได้ตามจำนวนบ้านที่มีทะเบียนบ้านของแต่ละชุมชน ดังนี้ 1. ชุมชนที่มีจำนวนบ้านไม่เกิน 200 หลัง เบิกจ่ายได้ไม่เกินชุมชนละ 5,000 บาทต่อเดือน 2. ชุมชนที่มีจำนวนบ้านตั้งแต่ 201 - 500 หลัง เบิกจ่ายได้ไม่เกินชุมชนละ 7,500 บาทต่อเดือน 3. ชุมชนที่มีจำนวนบ้านตั้งแต่ 501 หลังขึ้นไป เบิกจ่ายได้ไม่เกินชุมชนละ 10,000 บาทต่อเดือน	ให้เบิกจ่ายแบบเหมาจ่าย โดยให้ประธานกรรมการชุมชน เหมินญิก และกรรมการชุมชนผู้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการชุมชนอีก 1 คน เป็นผู้ลงลายมือชื่อรับเงินร่วมกันโดยให้ถือว่าใบรับเงินดังกล่าวเป็นใบสำคัญคู่จ่าย ทั้งนี้ให้ประธานกรรมการชุมชนจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินเสนอต่อผู้อำนวยการเขตเป็นประจำทุกเดือน และติดประกาศในที่เปิดเผยให้สมาชิกในชุมชนทราบโดยทั่วกัน

2.5 ความหมายของขยะมูลฝอย

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า มูลฝอย คือ เศษกระดาษ เศษผ้าเศษอาหาร เศษสินค้าเศษวัสดุถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำมูลสัตว์ ชากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจาก ถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อมูลฝอยที่เป็นพิษหรือ อันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 116) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า ขยะ คือ หยากเยื่อ มูลฝอย ส่วนมูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเยื่อ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า กระจกพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาดที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น

ขยะมูลฝอย คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ กระจกพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์ ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บ กวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่นและหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือคร้วเรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน (กรมควบคุมมลพิษ, 2546, 26 ธันวาคม)

ขยะมูลฝอย คือ บรรดาสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งในขณะนั้น คนไม่ต้องการ และทิ้งไป ทั้งนี้รวมตลอดถึง เศษผ้า เศษอาหาร มูลสัตว์ ซากสัตว์ ถ้ำ ฝุ่นละออง และเศษวัสดุ สิ่งของ ที่เก็บกวาดจากเคหะสถาน อาคาร ถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรม และที่อื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2546)

จากคำนิยามที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ขยะมูลฝอย คือ เศษซากที่ฟุ่มเฟือย ที่ไม่มีประโยชน์ ไม่สามารถใช้งานได้ หรือไม่ต้องการ

2.5.1 ประเภทของขยะมูลฝอย

ในชุมชนของเรามีขยะหลายประเภท สามารถจัดออกเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติของขยะมูลฝอย ประกอบด้วย ส่วนประกอบ แหล่งที่มา และพิษภัยที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แบ่งประเภทขยะมูลฝอยตามคุณสมบัติของขยะมูลฝอย ในคู่มือแนวทางการลดคัดแยกและใช้ประโยชน์ ได้ 4 ประเภท ดังนี้ (สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2551)

1. ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว เช่น ผักและผลไม้ที่เหลือซึ่งเน่าเสียและสลายเร็วสามารถเปลี่ยนเป็นปุ๋ยหมัก ซึ่งไม่รวมขยะที่เกิดขึ้นจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ หรือจากการทดลองทางวิทยาศาสตร์

2. ขยะมูลฝอยรีไซเคิล คือ ขยะที่สามารถนำมาใช้ซ้ำได้ เช่น กระดาษ กระจก เครื่องดื่ม ขวดพลาสติก เศษโลหะ และยางรถยนต์ เป็นต้น

3. ขยะมูลฝอยอันตราย คือ ขยะที่มีสารปนเปื้อนวัตถุอันตราย เช่น แบตเตอรี่ หลอดไฟบางประเภท ภาชนะที่เคยใช้กับสารเคมีที่เป็นอันตราย

4. ขยะมูลฝอยทั่วไป คือ ขยะที่แตกต่างจากขยะชนิดอื่น มีลักษณะย่อยสลายยากไม่สามารถใช้ซ้ำได้ เช่น ซองขนมกึ่งสำเร็จรูป โฟมหรือฟลอยด์ที่ปนเปื้อนอาหาร

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

2.6.1 ความหมายของประสิทธิภาพ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 667) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน

ประสิทธิภาพ คือ ผลสัมฤทธิ์ที่บรรลุแล้วโดยการเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ไป (กฤษฎ์ อุทัยรัตน์, 2545)

ประสิทธิภาพ คือ การใช้ทรัพยากรและเวลาน้อย แต่งานบรรลุเป้าประสงค์และมีคุณภาพมาก (สวัสดี กาญจนสุวรรณ, 2542)

ประสิทธิภาพ คือ ความสามารถในการใช้ทรัพยากรในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุจุดหมายขององค์การได้ดี (วิโรจน์ สารรัตน์, 2545)

ประสิทธิภาพ คือ การลดต้นทุนในการผลิต และในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง คุณภาพของการมีประสิทธิผลและความสามารถในการผลิต การดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการ ปริมาณและคุณภาพที่ต้องการในที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด องค์ประกอบของประสิทธิภาพไว้ 4 ข้อ ประกอบด้วย (อุทัยสน วิระศักดิ์การุณย์, 2556)

1. คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องมีคุณภาพสูง คือผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์คุ้มค่า และมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานมีความถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว นอกจากนี้ ผลงานที่มีคุณภาพ ควรก่อเกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสร้างความพึงพอใจของลูกค้า หรือผู้มารับบริการ

2. ปริมาณงาน (Quantity) งานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน โดยผลงานที่ปฏิบัติได้มีปริมาณที่เหมาะสมตามที่กำหนดในแผนงาน หรือเป้าหมายที่บริษัทวางไว้ และควรมีการวางแผน บริหารเวลา เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. เวลา (Time) คือเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องตามหลักการเหมาะสมกับงานและทันสมัย มีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้สะดวก รวดเร็วขึ้น

4. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Costs) ในการดำเนินงานทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงานและวิธีการ คือ จะต้องลงทุนน้อยและให้ได้ผลกำไรมากที่สุด ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่าย หรือต้นทุนการผลิต ให้แก่การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอยู่อย่างประหยัดคุ้มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด

เซอร์เบิร์ต เอ. ซีมอน (Simon) ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่าประสิทธิภาพสูงสุดของงานนั้นให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับ สามารถเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้ (Simon, 1960)

$$E = (O - I) + S$$

$$E = \text{Efficiency} \quad \text{คือ ประสิทธิภาพของงาน}$$

$$O = \text{Output} \quad \text{คือ ผลผลิต}$$

$$I = \text{Input} \quad \text{คือ ปัจจัยนำเข้า}$$

$$S = \text{Satisfaction} \quad \text{คือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ}$$

จากแนวคิดต่าง ๆ สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ คือ การประเมินกระบวนการปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน โครงการ นโยบาย ว่ามีการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ และบริหารทรัพยากรเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้หรือไม่ สามารถประเมินประสิทธิภาพของงานภายในองค์กรได้ หากหน่วยงานเหล่านี้ใช้ทรัพยากรตามมาตรฐานที่กำหนด ถือว่าองค์กรมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกัน หากเบี่ยงเบนไปจากแนวทางที่กำหนด ต้องใช้เวลาเพิ่มเติมหรือสิ้นเปลืองทรัพยากรมากขึ้นไป แสดงว่าองค์กรขาดประสิทธิภาพ

2.6.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพในระบบราชการมีผลกระทบต่อผลิตภาพ และประสิทธิภาพ โดยที่ประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่วัดได้ มีหลายมิติขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ต้องพิจารณา 1. ประสิทธิภาพในมิติค่าใช้จ่ายหรือ ต้นทุนการผลิต (Input) ได้แก่ การใช้ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุและเทคโนโลยีที่ ประหยัด คุ่มค่า และสูญเสียให้น้อยที่สุด 2. ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหารจัดการ (Process) ได้แก่ การทำงานอย่างถูกต้อง ได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม 3. ประสิทธิภาพในมิติของผลลัพธ์และผลลัพธ์รวมถึงงานที่มีคุณภาพ ประโยชน์ต่อสังคม ผลกำไร ตรงต่อ เวลา พนักงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและการบริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้รับบริการ (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, 2538)

เมเจอร์และเบรจ (Mager & Besch) เสนอแนวคิดเรื่อง ประสิทธิภาพของการทำงาน แบ่ง ออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1. ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราว หมายถึง การที่จะสามารถ มองเห็นความแตกต่างระหว่าง 2 สิ่ง หรือมากกว่า หรือความสามารถในการที่จะบอกได้ถูกต้องว่างาน สำคัญได้เสร็จสิ้นลุล่วงไปแล้ว หรือสามารถเห็นถึงความแตกต่างว่าอันใดถูกต้องและอันใดไม่ถูกต้อง 2. ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง กระบวนการของการสามารถหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหา ต่าง ๆ ความสามารถในการแก้ปัญหานี้จะกระทำได้โดยการสอนพนักงานให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง อาการและสาเหตุที่จะเกิดขึ้นตลอดแนวทางแก้ไข 3. ความสามารถจำเรื่องที่ผ่านมา หมายถึง การสา มารถรู้ได้ว่าจะต้องทำอะไร หรือต้องใช้อะไรตลอดจนสามารถรู้ลำดับ หรือระเบียบของการปฏิบัติงาน ของงานใครงานหนึ่ง สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นประสิทธิภาพและความสามารถเชิงสติปัญญา 4. ความสามารถในการดัดแปลง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักเครื่องมือ หรือเครื่องกลต่าง ๆ เพื่อที่จะปฏิบัติงานที่ต้องการให้เสร็จสิ้นลงไปได้ 5. ความสามารถในการพูด หมายถึง ความสามารถใน เชิงการพูดเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประสิทธิภาพใน การทำงาน (Mager, 1967)

สมใจ ลักษณะ ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการทำงาน จำแนกออกได้เป็น 2 ระดับ คือ

1. ประสิทธิภาพส่วนบุคคล บุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน คือ บุคคลที่ตั้งใจทำงาน อย่างเต็มความสามารถ ใช้กลวิธีหรือเทคนิคในการสร้างผลงานได้มาก เป็นผลงานที่มีคุณภาพ เป็นที่ พึงพอใจในการทำงาน เป็นบุคคลที่จะเพิ่มพูนคุณภาพและปริมาณของผลงาน คิดค้น ดัดแปลงวิธีการ ทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

2. ประสิทธิภาพขององค์กร หมายถึง การที่องค์กรสามารถดำเนินการต่าง ๆ ตามภารกิจหน้าที่ขององค์กรโดยใช้ทรัพยากรปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งกำลังคนอย่างคุ้มค่าที่สุด มีการสูญเสียน้อยที่สุด มีลักษณะของการดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์ได้ด้วยดี โดยประหยัดทั้งเวลา ทรัพยากร และบุคคล ระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อผลผลิตและการบริการได้ตามเป้าหมาย องค์กรมีความสามารถใช้อยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ วิธีการเทคนิคและเทคโนโลยีอย่างฉลาด ทำให้เกิดวิธีการทำงานอย่างเหมาะสม มีความราบรื่นในการดำเนินงาน มีอุปสรรคและความขัดแย้งน้อยที่สุดบุคลากรมีขวัญและกำลังใจที่ดี มีความสุขความพอใจในการทำงาน (สมใจ ลักษณะ, 2552)

สมยศ นาวิการ ได้เสนอปัจจัย 7 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กร ดังนี้ (สมยศ นาวิการ, 2543)

1. กลยุทธ์ (Strategy) เกี่ยวกับการกำหนดเป็นภารกิจ การพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนในองค์กร โอกาส และอุปสรรคภายนอกองค์กร เป็นแผนปฏิบัติการที่อธิบายถึงการจัดสรรทรัพยากรและกิจกรรมให้เหมาะสม ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

2. โครงสร้าง (Structure) โครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงาน

3. ระบบ (System) ระบบขององค์กรจะทำให้บรรลุเป้าหมาย

4. แบบ (Style) แบบของการบริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

5. บุคลากร (Staff)

6. ความสามารถ (Skill)

7. ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร (Shared value)

กลยุทธ์ เป็นแผนปฏิบัติการขององค์กร ที่อธิบายถึงการจัดสรรทรัพยากรและกิจกรรมให้เหมาะสม ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การจัดสรรทรัพยากรและกิจกรรมอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม และช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายองค์กรเป็นจำนวนมากได้มีการกำหนดรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ขึ้น โดยพิจารณาความสอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงาน องค์กรโดยทั่วไปจะมีการกำหนดรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

1. การประเมินสภาพการทำงาน (Assessing) เป็นกระบวนการศึกษาถึงภาพต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลที่จำเป็นเพื่อจะนำมาเป็นตัวกำหนดถึงความต้องการขององค์กร และความเป็นไปได้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าหรือพิจารณาธรรมชาติและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ สิ่งเกิดสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบ วัตถุประสงค์และเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงาน

2. จัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing) เป็นกระบวนการกำหนดเป้าหมาย คบประสงค์ และกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรตามลำดับความสำคัญ กำหนดเป้าหมาย ระบุจุดประสงค์ในการทำงาน กำหนดทางเลือก จัดลำดับความสำคัญ

3. ออกแบบวิธีการทำงาน (Designing) เป็นกระบวนการวางแผนขั้นตอนวิธีการทำงานฝ่ายต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยงานจัดสายงานให้ส่วนประกอบต่าง ๆ ทั้งภายในภายนอกองค์กรมีความสัมพันธ์กัน หาวิธีการทำงานเอาทฤษฎีหรือแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ เตรียมการต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะทำงาน จัดระบบการทำงานทั้งสายงานการผลิต และการบริการ กำหนดแผนการทำงาน ขั้นตอนวิธีการทำงานให้ชัดเจน

4. จัดสรรทรัพยากร (Allocation resources) เป็นกระบวนการกำหนดทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน ประกอบด้วยงานกำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ตามความต้องการของหน่วยงาน จัดสรรทรัพยากรที่มีคุณภาพให้หน่วยงานต่าง ๆ กำหนดทรัพยากรที่จำเป็นจะต้องใช้สำหรับจุดมุ่งหมายขององค์กร มอบหมายบุคลากรให้ทำงานตามเป้าหมายขององค์กร

5. ประสานงาน (Coordinating) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับคน เวลา วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อจะทำให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผลสำเร็จ ประสานงานฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภายในภายนอกองค์กรให้ดำเนินการไปด้วยกันด้วยความราบรื่น ปรับการทำงานในส่วนต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุด กำหนดเวลาการทำงานในแต่ละช่วงสร้างความสัมพันธ์อันดี ให้เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กร

6. นำการทำงาน (Directing) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของแต่ละฝ่ายภายในองค์กร เพื่อให้มีสภาพที่เหมาะสม บรรลุผลแห่งการเปลี่ยนแปลงให้มากที่สุด มีการแต่งตั้งบุคลากรแต่ละฝ่าย กำหนดแนวทาง หรือกฎเกณฑ์การทำงานให้มีความชัดเจน กำหนดระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับเวลา ปริมาณหรืออัตราความเร็วในการทำงาน แนะนำการปฏิบัติและชี้แจงกระบวนการทำงาน ตัดสินใจเกี่ยวกับ ทางเลือกในการปฏิบัติงาน

7. ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร (Shared value) ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร เป็นข้อกำหนดร่วมกันของคนในองค์กรเพื่อใช้เป็นเครื่องกระตุ้น และโน้มน้าวให้บุคลากรเกิดความรู้สึกตื่นตัวหรือตื่นในการปฏิบัติงานและมีพฤติกรรมในทางเดียวกัน

จิตติมา อัครธิติพงษ์ กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการทำงานในองค์การเป็นหัวใจของการนำองค์การไปสู่การบรรลุผลความสำเร็จของการดำเนินงาน องค์การจะมีผลผลิตเป็นที่น่าพอใจทั้งในด้านการผลิต การบริการ มีความเจริญก้าวหน้าและสร้างความพึงพอใจทั้งแก่ลูกค้า และแก่บุคลากรขององค์การ ก็ขึ้นกับองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ (จิตติมา อัครธิติพงษ์, 2556)

1. สิ่งแวดล้อมนอกองค์การ ได้แก่ ตลาดความต้องการของลูกค้า สภาพเศรษฐกิจของสังคม และของประเทศ เช่น ภาวะเงินเฟ้อ สภาพคล่องทางการเงินการธนาคาร กำลังการซื้อของลูกค้า ความเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น ความฟุ่มเฟือย ความต้องการความสะดวกในการบริการบางลักษณะ เช่น บริการขายตรง บริการสื่อสารขนส่ง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เช่น ประดิษฐ์คิดค้นอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ ๆ การซื้อขายสินค้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สภาพการซื้อขายส่งออกในตลาดโลก คู่แข่งขันทางการผลิตการบริการ แหล่งวัตถุดิบ คุณภาพวัตถุดิบ และผู้ร่วมทุน

2. สิ่งแวดล้อมในองค์การ ได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์ และปรัชญาขององค์การที่จะกำหนดทิศทางของการดำเนินงานองค์การ วัฒนธรรมองค์การ และการจัดบรรยากาศการทำงานที่จะส่งเสริมการทำงานของบุคลากร

3. ปัจจัยขององค์การ ได้แก่ สภาพความพร้อมขององค์การในด้านที่ดิน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เงินทุน เทคโนโลยี และศักยภาพของบุคลากร โดยเฉพาะด้านบุคคล ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การ บุคคลจะต้องมีประสิทธิภาพในการทำงาน องค์ประกอบด้านตัวบุคคลที่จะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ได้แก่สิ่งสำคัญดังต่อไปนี้

- ปรัชญาและอุดมการณ์
- บุคลิกภาพ
- ความต้องการ
- ค่านิยม
- การมีเป้าหมายที่เหมาะสมของชีวิต และการทำงาน

- ความสามารถในการสำรวจตนเอง
- ความสามารถในการพิชิตอุปสรรคในการทำงาน
- การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

4. กระบวนการขององค์การ เป็นองค์ประกอบสำคัญเป็นลำดับสองต่อจากองค์ประกอบด้านบุคคล กระบวนการที่สำคัญขององค์การ คือ การดำเนินงานทั้งหมดที่จะทำให้เกิดการผลิต และบริการที่น่าพอใจ ขอบข่ายของกระบวนการขององค์การที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ ได้แก่ การจัดโครงสร้างงานขององค์การ การวางแผน การจัดองค์การในด้านบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การควบคุมคุณภาพการทำงานและการพัฒนาองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

กูลิค และ เออร์วิกค์ ได้รวบรวมแนวคิดทางด้านการบริหารต่าง ๆ เอาไว้ โดยเสนอแนวคิดกระบวนการบริหาร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีชื่อว่า “POSDCoRB” ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการ คือ (Gulick, 1939)

1. การวางแผน (Planning)

เป็นการวางแผนโครงการกิจกรรมซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดองค์การ (Organizing)

เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) การจัดสายงานต่าง ๆ หรือแผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization) กำหนดอำนาจให้ชัดเจน

3. การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing)

เป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการจัดหน่วยงานที่กำหนดไว้ การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงาน การประเมินผลการทำงาน จนถึงการพ้นออกจากงาน

4. การอำนวยการ (Directing)

เป็นภาระกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision making) เป็นต้น

5. การประสานงาน (Coordinating)

เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

6. การรายงาน (Reporting)

เป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์การอยู่ด้วย

7. การงบประมาณ (Budgeting)

เป็นภาระกิจที่เกี่ยวกับการวางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

คุนต์ซ์ (Koontz) ได้กำหนดขั้นตอนการบริหารไว้ 5 ขั้นตอน (POSDC) คือ

1. การวางแผน (Planning) หรือการกำหนดทิศทางองค์การพร้อมกับเป้าหมายและแผนงานต่าง ๆ

2. การจัดองค์การ (Organizing) หรือการจัดระเบียบทรัพยากรให้เป็นระบบงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ที่เรียกกันทั่วไปว่า "The one best way"

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) คือ การจัดหา พัฒนา และธำรงรักษาให้องค์การทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าสูงสุด เพื่อพร้อมที่จะปฏิบัติงานและ สร้างสรรค์ความสำเร็จให้กับองค์การจากเจ้าหน้าที่ที่แต่ละคนรับผิดชอบ

4. การอำนวยการ (Directing) หรือการมีศิลปะการสร้าง ความเข้าใจและรู้จักจูงใจและกำกับให้ทำงานทุกคน และทีมงานต่าง ๆ ทำงานโดยทุ่มเทและเสริมประสานต่อกันเพื่อผลสำเร็จของส่วนรวมร่วมกัน

5. การควบคุมการทำงาน (Controlling) หรือการติดตามผลการปฏิบัติงานที่กำลังดำเนินไป เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการทำงานต่าง ๆ ในระหว่างกระบวนการทำงาน ทั้งนี้ หากผลงานใด ผิดไปจากที่คาดคิด ผู้บริหารก็จะแก้ไขและปรับให้การทำงานกลับสู่ภาวะที่มีประสิทธิภาพอีกครั้งและ โดยที่การควบคุมนี้อยู่ในขั้นตอนของการปฏิบัติโดยบุคคลต่าง ๆ อยู่ ดังนั้นการติดตามผลการปฏิบัติ และการปรับแก้ ต่างก็ต้องกระทำกับคนผู้ทำงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ในขณะนั้น (สมคิด บางโม, 2553, p. 73)

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพในหลายด้าน และในหลาย ๆ ระดับในการทำงานซึ่งมีอยู่หลายประการ เช่น การฝึกอบรม ประสบการณ์ ความรู้สึกผูกพัน ความยุติธรรมในการทำงาน การรักษาระเบียบวินัย ในการทำงาน ความเข้าใจ และกำหนดแนวคิดในการทำงานให้ชัดเจน ความน่าเชื่อถือ สมรรถภาพในการทำงาน การกำหนดมาตรฐานที่สามารถใช้เป็น เครื่องมือในการฝึกสอน และการให้บำเหน็จรางวัลแก่ผู้ทำงานได้ตามเป้าหมาย

2.7 ประสิทธิภาพการจัดการขยะ

สหภาพยุโรป การจัดการขยะ โดยเน้นการรณรงค์การรีไซเคิล เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรและลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะ เพื่อไม่ให้มีของเสียเหลือทิ้ง ซึ่งหลายประเทศในยุโรปได้ออกกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ โดยมีหลักการที่ให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายในการทำลายขยะ และขยะที่ได้จากสถานที่ต่าง ๆ จะต้องถูกทิ้งที่สถานที่ที่รับบริการ โดยต้องจ่ายค่ากำจัดในอัตราที่เหมาะสม จากหน่วยงานที่กำหนดไว้ในกฎหมาย (กระทรวงพลังงาน, 2563)

2.8 ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ คือ การทำให้งานต่าง ๆ ขององค์กรสำเร็จได้โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ (Management is Getting Things done Through Other People) (Drucker, 1954)

Ernest Dale (Ernest, 1968), Harold Koontz and Cyril (Koontz, 1972) กล่าวไว้ สอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการ คือ การดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงาน

ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงกระบวนการจัดหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

สมศักดิ์ คงเที่ยง และ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การบริหาร คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกัน ดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง ที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการ อย่างเป็นระบบและใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2542, p. 1) (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542, p. 2)

จากแนวคิดต่าง ๆ สรุปว่า การบริหารจัดการ คือ การดำเนินงานขององค์กรที่มีคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยนำปัจจัยทางการบริหารจัดการมาใช้เป็นกระบวนการโดยผ่านหน้าที่หลัก คือ การวางแผน การจัดองค์การ การเป็นผู้นำ และการควบคุมให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2.9 การจัดการขยะมูลฝอย

การลดปริมาณขยะมูลฝอยเป็นปัจจัยหลักในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ซึ่งการลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดจะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยรวมที่เกิดขึ้นในแต่ละแห่งของชุมชนได้ ส่งผลให้เกิดผลดีต่าง ๆ เช่น สามารถลดปริมาณสารพิษหรือสารอันตรายปนเปื้อนในขยะมูลฝอย ช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอย วิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอย ใช้แนวคิด 5 อาร์ (5R) (อดิศักดิ์ โรจนางษ์, 2551, p. 43) ได้แก่

1. การลดจำนวน (Reduce) เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่อาจเกิดขึ้น เช่น รมรงค์การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก เลือกซื้อสินค้าที่มีอายุการใช้งานนาน เลือกสินค้าที่มีปริมาณมากแทนการซื้อสินค้าที่มีปริมาณน้อยเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยจากบรรจุภัณฑ์ที่จะเกิดขึ้น เพื่อไม่ให้ทำลายสิ่งแวดล้อม

2. การใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นการนำสิ่งของที่ทิ้งเป็นขยะมูลฝอยหรือผ่านการใช้งานแล้วมาใช้ใหม่ เช่น การใช้กระดาษให้หมดทั้งหน้าหลัง เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย และไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

3. การซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ชำรุดมาซ่อมแซม เพื่อให้ใช้งานได้ยาวนานมากขึ้น เช่น การซ่อมแซมเสื้อที่ชำรุด การซ่อมแซมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

4. การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การนำทรัพยากรที่ใช้แล้ว กลับมาใช้ใหม่ ด้วยกระบวนการรีไซเคิล ประเภทขยะมูลฝอยที่สามารถนำมาแปรรูปกลับมาใช้ใหม่นั้น ได้แก่ กระดาษ พลาสติก โลหะ และแก้ว เช่น ลอตเตอรี่หรือปฏิทินที่ไม่ใช้แล้วนำมาทำเป็นอักษรเบรลล์ เอาฝากระป๋องน้ำอัดลมมาทำเป็นขาเทียม เป็นต้น

5. การหลีกเลี่ยง (Refuse) เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้ขยะมูลฝอยอันตราย หรือขยะมูลฝอยที่เป็นการทำลายทรัพยากร และสร้างมลพิษให้เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม หลีกเลี่ยงวัสดุที่กำจัดยาก เช่น กระป๋องหรือขวดใส่ยาฆ่าแมลง และโฟมใส่อาหาร เป็นต้น

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมัชชา หนุทอง ได้ทำการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษา พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของผู้นำท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยที่ต่างกัน โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จำนวน 156 คน โดยใช้เครื่องมือเป็น แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำ ท้องถิ่นพบว่า ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่มีระดับความรู้สูง และโดยรวมพฤติกรรมการจัดการ ขยะมูลฝอยของผู้นำท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัด จันทบุรี มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย คือ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการนำขยะมูลฝอย เศษวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้หรือแปรรูปสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการลดปริมาณขยะ มูลฝอย ด้านการนำขยะมูลฝอย วัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายมาซ่อมแซม ด้านการ หลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก ส่วนด้านที่ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ต่ำที่สุด คือ ด้านการนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกบเพศ อายุ

ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และความรู้ที่แตกต่างกัน พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ไม่แตกต่างกัน คือปฏิบัติ เป็นบางครั้ง (สมัชชญา หนูทอง, 2556)

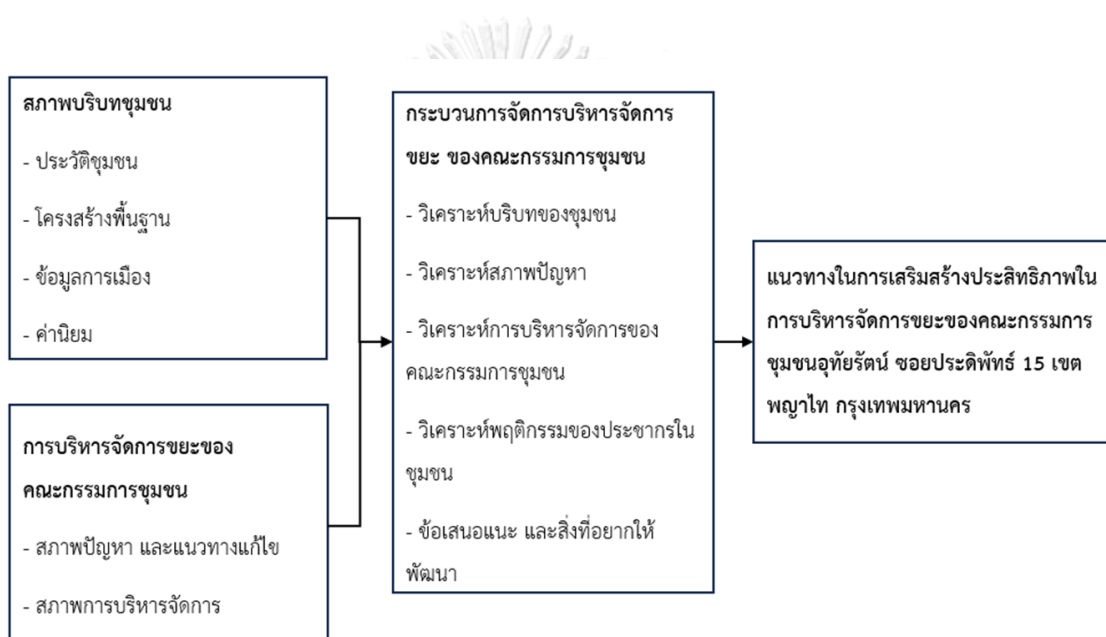
พระพงษ์ ทองแท้ ได้ทำการศึกษา ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบล สำพะเนียง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. เพื่อศึกษานโยบาย แผนงาน และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย ที่องค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล สำพะเนียง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) ในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสำหรับตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน และประชาชน (พระพงษ์ ทองแท้, 2560)

จรรยา ปานพรม ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือนเขตเทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือนเขตเทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3. เพื่อเสนอมาตรการเพื่อให้มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือนเขตเทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และ การศึกษาภาคสนาม (Field Research) ซึ่งใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลคลองจิกเกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของท้องถิ่น ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหารเทศบาลคลองจิก พบว่าเทศบาลคลองจิกประสบปัญหาการจัดเก็บขยะแห้ง ขยะเปียก และขยะอันตราย โดยมีขยะตกค้าง 1 ตัน/วัน นอกจากนี้ยังประสบปัญหาสถานที่ในการฝังกลบขยะ เนื่องจากไม่มีหลุมฝังกลบเป็นของตัวเอง ประชาชนที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยนั้น ซึ่งมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยนานๆครั้ง หรือ 2-3 เดือนต่อครั้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.3

รองลงมา ไม่เคยได้รับข่าวสารการคัดแยกขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 35.1 และประชาชนในเทศบาล ตำบลคลองจิกมีทัศนคติที่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการคัดแยกขยะมูลฝอย (จรรยา ปานพรม, 2554)

2.11 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนแออัด : กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร” มีกรอบแนวคิดในการศึกษาดังภาพประกอบต่อไปนี้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการชุมชนแออัด: กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นระเบียบวิธีวิจัยที่มีความเหมาะสมในการศึกษากระบวนการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนแออัด โดยวิเคราะห์บริบทของชุมชน และประสิทธิภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการชุมชน โดยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่มุ่งศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากสภาพบริบท และผลการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน สำหรับวิธีการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยในภาคสนาม (Field Research) (กิตติชัย ปัญญาวัน และ จตุพร เสถียรคง, 2556) โดยการเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อสอบถาม และพูดคุยกับบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ ทั้งในรูปแบบของการสังเกตการณ์ การสอบถาม การพูดคุย และการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถอธิบายได้ถึง ประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เจาะจงพื้นที่ การศึกษาคือพื้นที่ชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การตรวจสอบข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการชุมชนแออัด: กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยทำการสำรวจภาคสนาม โดยเลือกแบบเจาะจง อันเป็นการเลือกตัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ประธานกรรมการ และคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ 7 คน ประกอบด้วย 1. รองประธานกรรมการ 2. เลขานุการ 3. เภรัญญิก 4. นายทะเบียน 5. ประชาสัมพันธ์ 6. ปฏิคมทั่วไป

7. คนชักลาก (คนขนย้ายขยะจากถังขยะไปยังจุดพักขยะ) ในพื้นที่ชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เป็นเกณฑ์การคัดเลือก

1. ประธานชุมชน

ในความเป็นผู้นำชุมชนโดยจะการสัมภาษณ์สภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการ และแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย

2. คณะกรรมการชุมชน

ในระดับผู้ร่วมปฏิบัติงานและผู้ร่วมพัฒนาชุมชน โดยจะการสัมภาษณ์ เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ จะแบ่งเป็นการสัมภาษณ์ตามตำแหน่งของคณะกรรมการชุมชน เพื่อให้ได้ความคิดเห็นในเรื่องประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาส่วนนี้ เป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) คือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล โดยมีโครงสร้างแบบคำถามที่สร้างขึ้น เพื่อใช้สัมภาษณ์แบบเชิงลึกที่ได้วางแบบคำถามการสัมภาษณ์เป็นแบบแนวคำถาม (Interview Guide) เพื่อช่วยให้ผู้สัมภาษณ์สามารถซักถามได้อย่างละเอียด ถูกต้อง และครอบคลุม

1. ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัย และการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ให้ครอบคลุมตามความมุ่งหมายการวิจัย

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนด ขอบเขต และเนื้อหาของคำถาม จะได้มีความชัดเจนตามความมุ่งหมายการวิจัยยิ่งขึ้น

3. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เป็นกระบวนการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่น และเปิดกว้างมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล (มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ม.ป.ป.) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นคณะกรรมการชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน เป็นผู้ที่แก้ไขปัญหา และอุปสรรคของชุมชน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการโดยดำเนินการ รวบรวมข้อมูลจากทางสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐ เอกชน และเอกสาร รวมทั้งแหล่งข้อมูลจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิประเภทต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบ สัมภาษณ์เจาะลึก รวมทั้งนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัย

3.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกำหนดแนวทางประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชน การสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการ บันทึกข้อมูลโดยวิธีการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการขออนุญาตก่อนทำการบันทึกเสียง เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการตรวจสอบและตรวจทานความถูกต้องย้อนกลับในภายหลังได้

2. ผู้วิจัยเข้าพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามกำหนดวันที่และเวลาที่ได้ติดต่อประสานไว้ เพื่อทำการสัมภาษณ์ เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการชุมชนแออัด: กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสำเร็จ หลังจากนั้นดำเนินการจัดทำรายงานสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการชุมชนแออัด: กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

3.4 การตรวจสอบข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความเชื่อถือของข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปลี่ยนแปลงที่เป็นบุคคล เวลา หรือสถานที่ที่ให้ข้อมูล และเป็นการตรวจสอบโดยใช้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน (Data Triangulation) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2553)

1. ตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) จากแหล่งที่มาของข้อมูลเป็นการยืนยันข้อมูลตามเวลา หลายช่วงเวลา และสถานที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจะนำข้อมูลในประเด็นเดียวกันที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละรายมาเทียบเคียงว่ามีความคล้ายคลึงและไปในทางทิศเดียวกันหรือไม่ หากพบว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันก็จะไม่นำมาวิเคราะห์ แต่หากข้อมูลมีสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันก็จะนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์

2. ตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) เป็นการยืนยันข้อมูลจากหลากหลายบุคคล ผู้วิจัยนำมาเปรียบเทียบ และแยกแยะว่ามีข้อมูลในเรื่องเดียวกัน มีความเหมือน ความคล้าย หรือความขัดแย้งกัน

3. ตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) เป็นการยืนยันข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎี นอกจากการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำข้อมูลที่วิเคราะห์มาเขียนเป็นเล่มงานวิจัย

4. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำคำสัมภาษณ์จากผู้ถูกสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล

2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่มีความรายละเอียด และมีการอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (Interview Research) และข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุและผลซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะ

ของการพรณน่านำไปสู่ คำตอบในการศึกษาและสรุปตามหลักวิชาการประกอบการเขียนรายงาน
เพื่อให้เห็นถึงแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการ
ชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัย “เรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนแออัด: กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชน และศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูล คือ ประธานกรรมการ และคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ 7 คน ประกอบด้วย 1. รองประธานกรรมการ 2. เลขานุการ 3. เภรัญญิก 4. นายทะเบียน 5. ประชาสัมพันธ์ 6. ปฏิคมทั่วไป 1 คน 7. คนชักลาก (คนขนย้ายขยะจากถังขยะไปยังจุดพักขยะ) โดยแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระในการตอบคำถาม มีผลการศึกษาดังนี้

4.1 โครงสร้างพื้นฐานชุมชน

4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขตของชุมชน

ที่ตั้งชุมชน ตั้งอยู่ซอยประดิพัทธ์ 15 ถนนประดิพัทธ์ แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตของชุมชน

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ คลองบางซื่อ
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่บ้านประดิพัทธ์วิลล่า
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ชุมชนถวัลค์ศักดิ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ที่เอกชน

เนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 10 ไร่

4.1.2 ประวัติความเป็นมา

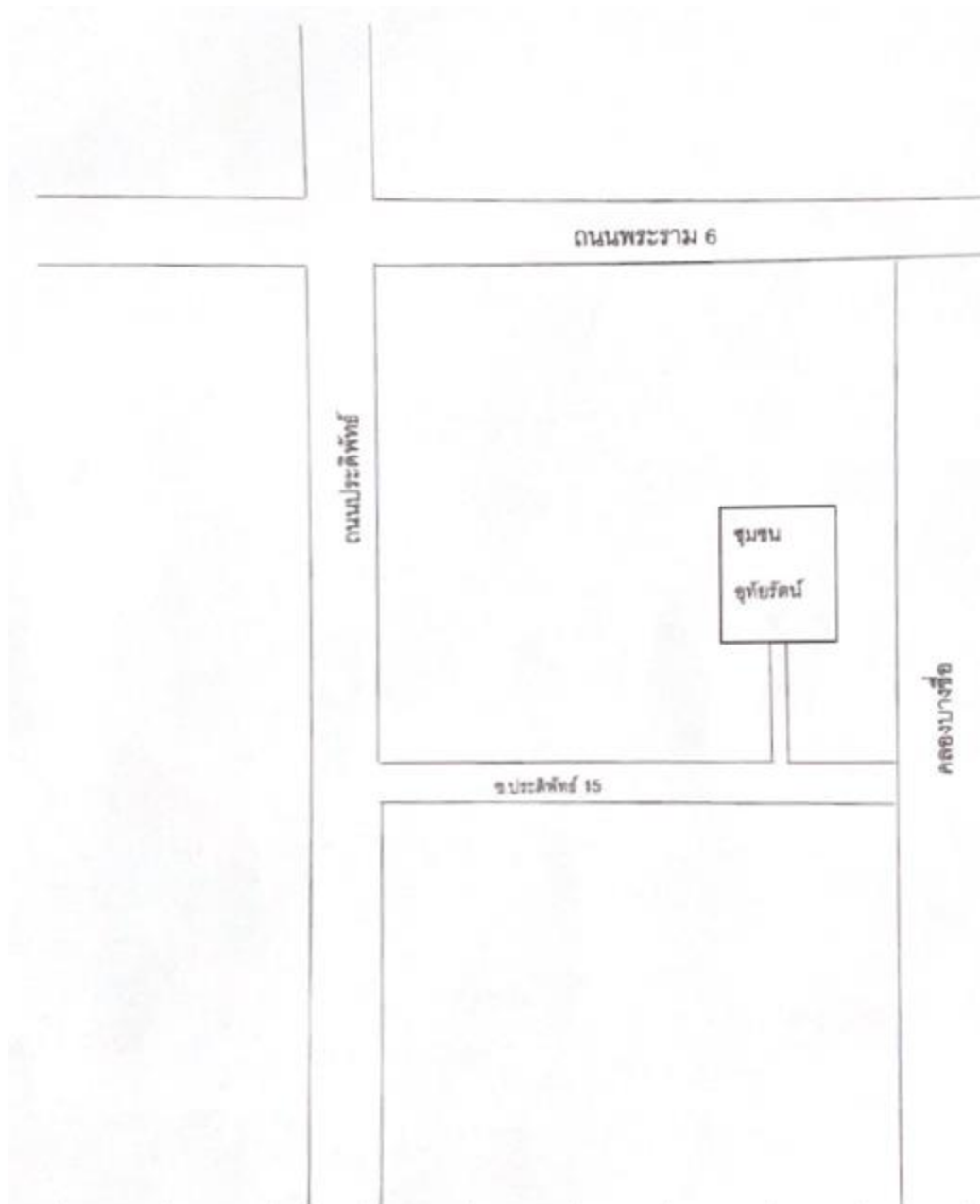
มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ เจ้าของที่ดินมีอยู่ 4 ราย ได้แบ่งให้ชาวบ้านปลูกบ้าน ได้จดทะเบียนเป็นชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานคร เมื่อ 28 เมษายน พ.ศ.2535

คุณเฉลิมวิทย์ วุฒิสิลป์ หรือลุงเล็ก อดีตประธานชุมชนอุทัยรัตน์ได้ให้ข้อมูลที่มาของชื่อชุมชน “อุทัยรัตน์” นั้นมาจากชื่อ คุณชัยรัตน์ เสรีเรืองฤทธิ์ แต่คำว่า “ชัยรัตน์” ได้เพี้ยนมาเป็น “อุทัยรัตน์” ดังชื่อของชุมชนในปัจจุบันคุณชัยรัตน์เป็นบุตรชายของหลวงเสรีเรืองฤทธิ์ ซึ่งเป็นขุนนางในสมัยต้นรัชกาลที่ 9 และเป็นเจ้าของที่ดินรายใหญ่ในพื้นที่ของชุมชนแห่งนี้ บ้านของตระกูลศรีเรืองฤทธิ์ตั้งอยู่บริเวณ ต้นซอยประดิพัทธ์ 11 คุณเฉลิมวิทย์ วุฒิสิลป์ ลุงหรือเล็ก ไม่ได้เกิดที่กรุงเทพมหานคร แต่ย้ายเข้ามาจากจังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเป็นบ้านเกิดเมื่อ ประมาณ 40 ปีมาแล้ว ขณะนั้นพื้นที่ของชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนแออัดที่ก่อสร้างบนแอ่งน้ำเน่าเสีย และมีน้ำท่วม เมื่อถึงฤดูฝน ประชาชนของชุมชนล้วนอพยพมาจากที่ต่าง ๆ กันจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาหาโอกาสที่ดีกว่าในกรุงเทพ และตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันจนกลายเป็นชุมชนและตั้งชื่อของชุมชนเป็นชุมชนอุทัยรัตน์เมื่อ 30 ปีมาแล้ว โดยความช่วยเหลือของการเคหะแห่งชาติ

ประเภทชุมชน ชุมชนแออัด

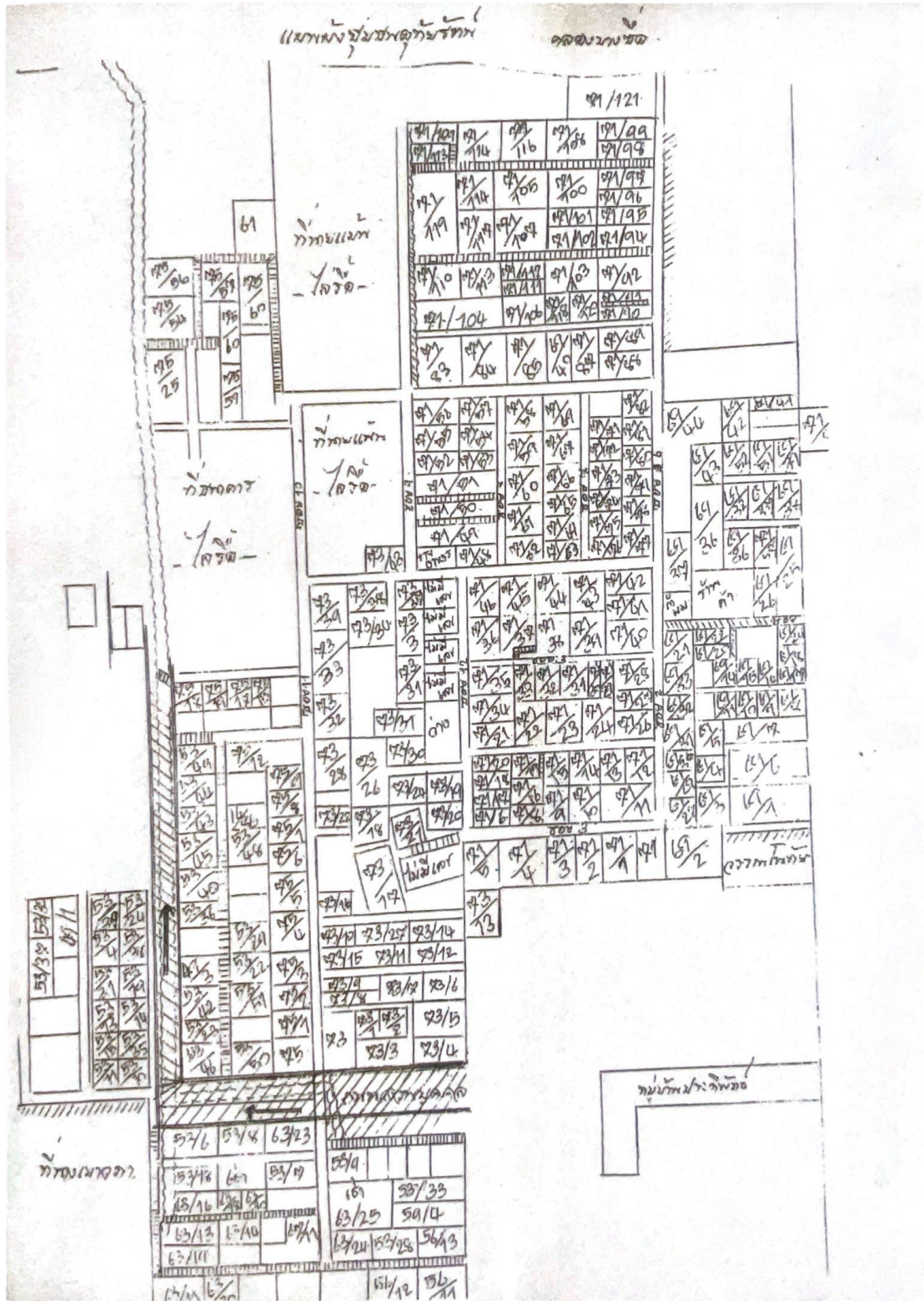
ชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร มี 260 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 2,229 คน ข้อมูล ณ วันที่ 09/06/2564 ซึ่งจัดเป็นชุมชนที่มีความแออัด มีประธานมาแล้ว 11คน รวมประธานปัจจุบัน โดยปัจจุบันปี 2566 คณะกรรมการมาจากการแต่งตั้ง และคณะกรรมการเป็นผู้เลือกประธานชุมชน

4.1.3 แผนแสดงที่ตั้งของชุมชน

ภาพที่ 4.1 ที่ตั้งชุมชน

4.1.4 แผนผังของชุมชน

ภาพที่ 4.2 แผนผังชุมชน

4.1.5 ข้อมูลด้านประชากร

จำนวนครอบครัว 484 ครอบครัว

จำนวนบ้าน 260 หลัง

จำนวนประชากร 2,229 คน ชาย 1,040 คน หญิง 1,189 คน

แรกเกิด - 6 ปี 50 คน ชาย 10 คน หญิง 40คน

อายุ 7 ปี - 15 ปี 50 คน ชาย 20 คน หญิง 30 คน

อายุ 16 ปี - 25 ปี 100 คน ชาย 40 คน หญิง 60 คน

อายุ 26 ปี - 60 ปี 1048 คน ชาย 383 คน หญิง 665 คน

อายุ 60 ปีขึ้นไป 970 คน ชาย 582 คน หญิง 388 คน

คนพิการ รวมทั้งสิ้น 11 คน ชาย 5 คน หญิง 6 คน

4.1.6 ข้อมูลด้านการศึกษาของคนในชุมชน

1. จบชั้นประถมศึกษา 757 คน

2. จบชั้นมัธยมศึกษา 880 คน

3. จบอาชีวศึกษา 220 คน

4. จบปริญญาตรี 110 คน

5. จบสูงกว่าปริญญาตรี 0 คน

6. กำลังศึกษา 222 คน

7. ไม่ได้ศึกษา 0 คน

8. เด็กก่อนวัยเรียน 50 คน

4.1.7 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและรายได้

4.1.7.1 การประกอบอาชีพ

1. รับราชการ 334 คน
2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ 111 คน
3. รับจ้าง 780 คน
4. ค้าขาย 624 คน
5. ไม่มีงานทำ 111 คน
6. อื่น ๆ 269 คน

4.1.7.2 รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน

1. ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 24 ครัวเรือน
2. 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 24 ครัวเรือน
3. 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 24 ครัวเรือน
4. 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 48 ครัวเรือน
5. 20,001 – 25,000 บาท จำนวน 242 ครัวเรือน
6. 25,001 – 30,000 บาท จำนวน 73 ครัวเรือน
7. 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 48 ครัวเรือน

4.1.7.3 กลุ่มกองทุนด้านเศรษฐกิจในชุมชน (กลุ่มอาชีพ /กองทุน/สหกรณ์ ฯลฯ เน้นการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจหรือสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน)

4.1.8 ข้อมูลด้านสังคม

4.1.8.1 การนับถือศาสนา

1. ศาสนาพุทธ จำนวน 2,214 คน
2. ศาสนาอิสลาม จำนวน 15 คน
3. ศาสนาคริสต์ จำนวน 0 คน
4. ศาสนาอื่น ๆ จำนวน 0 คน

4.1.8.2 การรวมกลุ่มทางสังคม (กลุ่มกิจกรรม/ชมรม/สมาคม/มูลนิธิ/กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ เน้นกิจกรรมทางสังคม สวัสดิการ การช่วยเหลือกันทางสังคม)

1. กองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวนสมาชิก 10 คน
2. ชมรม To Be Number One จำนวนสมาชิก 15 คน
3. ชมรมผู้สูงอายุ จำนวนสมาชิก 80 คน
4. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) จำนวนสมาชิก 8 คน

4.1.9 ข้อมูลด้านที่อยู่อาศัย

1. ที่ดิน จำนวน 36 หลัง
2. เช่าบ้าน จำนวน 224 หลัง
3. บุกรุก จำนวน 0 หลัง
4. บ้านและที่ดินของตนเอง จำนวน 0 หลัง

4.1.10 ข้อมูลด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

4.1.10.1 การใช้น้ำ

1. ใช้น้ำประปาโดยมิเตอร์เป็นของตนเอง จำนวน 36 หลัง
2. ใช้น้ำประปา โดยต่อบ้านอื่น จำนวน 224 หลัง
3. ใช้น้ำจากบ่อบาดาล จำนวน 0 หลัง
4. ใช้น้ำคลองและน้ำฝน จำนวน 0 หลัง
5. อื่น ๆ จำนวน 0 หลัง

4.1.10.2 การใช้ไฟฟ้าแสงสว่างในบ้าน

1. ใช้ไฟฟ้ามิเตอร์เป็นของตนเอง จำนวน 260 หลัง
2. ใช้ไฟฟ้าต่อบ้านอื่น จำนวน 224 หลัง
3. ใช้ตะเกียง จำนวน 0 หลัง
4. อื่น ๆ จำนวน 0 หลัง

4.1.10.3 โทรศัพท์สาธารณะในชุมชน มี 0 เครื่อง

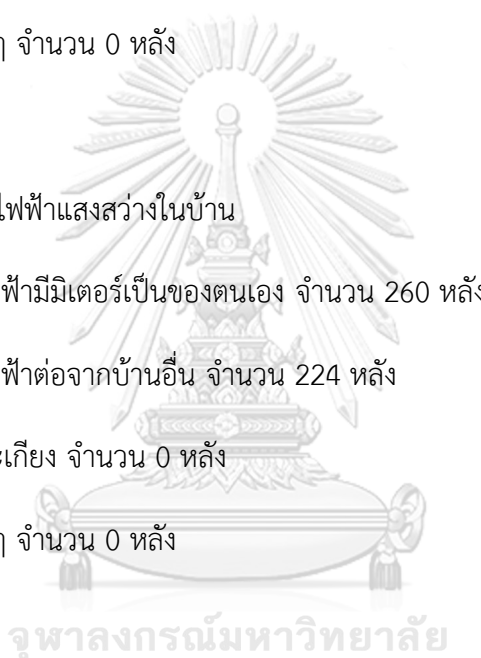
4.1.10.4 ลานกีฬาหรือลานอเนกประสงค์ จำนวน 1 ลาน

4.1.10.5 บอร์ดประชาสัมพันธ์ 100 แห่ง

4.1.10.6 ถังดับเพลิง จำนวน 100 ถัง

4.1.10.7 ประปาหัวแดง จำนวน 5 แห่ง

4.1.10.8 หอกระจายข่าว(เสียงตามสาย) จำนวน 1 แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Surin Rajabhat UNIVERSITY

4.1.11 ปัญหา ความต้องการและศักยภาพของชุมชน

4.1.11.1 สภาพทั่วไปของชุมชน (สรุปประมวลสถานการณ์ของชุมชน)

ชุมชนอุทัยรัตน์ เป็นชุมชนแออัด บ้านเรือนปลูกติดกัน ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น แออัด บริเวณที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ มีน้ำขังเป็นแหล่งเพาะยุงและเชื้อโรค อาคารบ้านเรือนทรุดโทรม ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ไม่แน่นอน

4.1.11.2 ปัญหาและความต้องการของชุมชน

ตารางที่ 4.1 แผนพัฒนาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2566 (ปัญหาและความต้องการของชุมชน)

ด้านของปัญหา	ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์	สาเหตุปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
ด้านกายภาพ/สิ่งแวดล้อม	ปัญหาขยะมูลฝอย	ถังขยะไม่เพียงพอ	จัดหาถังขยะเพิ่มให้เพียงพอ
ด้านเศรษฐกิจ	ไม่มีอาชีพเสริม	ขาดเงินลงทุน	จัดอาชีพเสริมให้แก่ชุมชน ให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุน
ด้านสังคม	การแพร่ระบาดของยาเสพติด	ขาดความรู้เรื่องยาเสพติด ความอยากลองของวัยรุ่น	ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด และสร้างเครือข่ายระวังภัยยาเสพติด
ด้านอนามัย	ปัญหาน้ำกิน น้ำใช้	ขาดแคลนน้ำดื่มที่สะอาด	จัดหาน้ำดื่มที่สะอาดหรือตู้กดน้ำให้กับชุมชน
ด้านจิตใจ	ความเครียด และโรคซึมเศร้า	การว่างงาน และเกิดโรคระบาด 19	จัดหาอาชีพให้ผู้ว่างงาน
ด้านอื่น ๆ	เวลาว่างช่วงเย็นไม่มีกิจกรรม	ขาดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน	จัดให้มีกิจกรรมทำร่วมกันทำร่วมกันในช่วงเวลาเย็นโดยการจัดให้มีการเดินแอโรบิคในชุมชนอาทิตย์ละ 3 วัน

4.1.11.3 จุดเด่นหรือข้อได้เปรียบของชุมชน

ตารางที่ 4.2 จุดเด่นหรือข้อได้เปรียบของชุมชน

ประเด็นหรือข้อได้เปรียบของชุมชน	ลักษณะที่สามารถพัฒนา หรือควร ส่งเสริมหรือนำมาใช้ประโยชน์	แนวทาง/วิธีการพัฒนาหรือส่งเสริม/สนับสนุน
1.มีลานกีฬาให้เยาวชนได้ออกกำลังกายและจัดกิจกรรมต่าง ๆ 2.ชมรม To Be Number One	เยาวชนในชุมชนสนใจอยากเล่นกีฬา ฟุตบอล ตะกร้อ และกิจกรรมเข้าจังหวะ เป็นการรวมตัวกันของเยาวชนเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้ห่างไกลยาเสพติด	จัดให้มีการแข่งขันฟุตบอลระหว่างชุมชน และแข่งขันตะกร้อภายในชุมชน ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรม To Be Number One

4.2 ข้อมูลการเมือง

การคัดเลือกคณะกรรมการชุมชน จะมีการให้ประชาชนที่มีความสามารถ หรือมีใจรักที่อยากพัฒนาชุมชนได้ลงสมัครเป็นคณะกรรมการชุมชน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งจำนวนอย่างน้อยชุมชนละ 7 คน ถ้าชุมชนใดมีบ้านเกิน 100 หลัง ให้มีการเลือกกรรมการชุมชนนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนบ้าน ทุก 50 หลัง เศษของ 50 ถ้าเกิน 25 ให้นับเป็น 50 หลัง แต่ทั้งนี้ เมื่อรวมกรรมการชุมชนทั้งหมดแล้ว จะต้องไม่เกินจำนวน 15 คน และชุมชนใดถ้ามีผู้สมัครตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป และไม่เกินจำนวนกรรมการชุมชนที่กำหนดไว้ให้ถือว่า ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งโดยไม่มีการเลือกตั้ง และไม่ต้องเลือกตั้งกรรมการชุมชนให้ครบตามจำนวนที่พึงมีคณะกรรมการชุมชน

“การคัดเลือกคณะกรรมการชุมชน จะมีการให้ประชาชนที่มีความสามารถ หรือมีใจรักที่อยากพัฒนาชุมชนได้ลงสมัครเป็นคณะกรรมการชุมชน

ปี 2562 คณะกรรมการชุมชนมีการแข่งขันเลือกตั้งกันโดยแบ่งเป็น 2 ทีม ทีมละ 10 คน โดยทีมทีมชนะมีนโยบายในการพัฒนาชุมชน เช่น เพิ่มถังขยะ เพื่อจุดติดตั้งถังดับเพลิง จัดให้มีการลอกท่อ

ระบายน้ำที่บ่อขี้ขึ้น หลังจากนั้น คณะกรรมการชุมชนจะเลือกคนที่ความสามารถมาเป็นประธานชุมชน และเลือกตำแหน่งคณะกรรมการจากการโหวตจากผู้ลงสมัครที่เหมาะสม มีการระบุตำแหน่งและหน้าที่ที่ชัดเจน คณะกรรมการทุกคนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชนและมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี”

(ประธานชุมชน, 2566)

4.3 สภาพปัญหา

จากผลสัมภาษณ์ พบว่า แหล่งกำเนิดขยะในชุมชนมาจากของกิน ของใช้ในแต่ละวันของประชากรในชุมชน ซึ่งส่งผลให้ในชุมชนมีสัตว์ที่ก่อให้เกิดเชื้อโรคและโรคร้าย เช่น หนู แมลงสาบ แมลงวัน เป็นต้น มีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์รบกวนบ้านละแวกใกล้เคียง จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนแต่ละคนได้ให้ข้อมูลว่า สภาพปัญหาปัจจุบันในชุมชนส่วนใหญ่ คือ ขยะล้น ถังขยะไม่เพียงพอกับการใช้งานและมีการชำรุด ประชาชนไม่มีการแยกขยะและขาดความรู้ในการแยกขยะ และมีการจัดการขยะที่ยังไม่ดีพอ จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนแต่ละคน ได้ให้ข้อมูลว่า

“ในชุมชนมีขยะเยอะ ทำให้มีสัตว์ พวกหนู แมว แมลง มาคุ้ยหาเศษอาหารกิน ส่งผลให้มีกลิ่นไม่พึงประสงค์ในชุมชนหรือจุดต่าง ๆ ตามที่ทิ้งขยะ ประกอบกับในชุมชนนั้นมีความแออัดมีประชาชนอยู่อาศัยเยอะและมีการนำขยะจากภายนอกเข้ามาในชุมชน ทำให้มีขยะเยอะจนทำให้มีขยะล้นทุกวัน”

(ประธานชุมชน, 2566)

“ชุมชนมีทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม มีกองขยะเกิดขึ้นในชุมชน มีสถานที่และถังรับขยะไม่เพียงพอ ถังขยะที่มีอยู่มีการผูกพันตามอายุงาน ถังขยะเป็นแหล่งกำเนิดของเชื้อโรค เป็นที่อยู่อาศัยของหนู และแมลงสาบ ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนผู้อยู่อาศัยในชุมชน”

(กรรมการชุมชน 1, 2566)

“ชุมชนเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ปัญหาคือไม่มีการคัดแยกขยะ เพราะถังขยะที่มีคือถังเดียว ทำให้จำเป็นต้องทิ้งรวมกันทั้งหมด แหล่งกำเนิดขยะคือ ของใช้ ของกิน ซึ่งมีทุกวัน เศษอาหารจากการรับประทาน ก็มาเทรวมกันไว้ในถัง และรอจนคนชักลากมาเก็บ และนำไปทิ้งกับรถขยะของเขต

ระยะเวลาที่รถขยะมารับมีไม่มากพอ บางครั้งมาไม่ตรงเวลาเนื่องจากรถเสีย ทำให้ขยะเยอะ อยากให้มีถังขยะเพิ่มเติม ของบประมาณเกี่ยวกับเรื่องขยะให้มากขึ้น อยากได้อาสาสมัครเพิ่มเติมในการจัดเก็บขยะ”

(กรรมการชุมชน 2, 2566)

“ขยะล้นชุมชน คนแต่ละบ้านทิ้งขยะเยอะขึ้น มีประชากรต่างด้าวมากขึ้น บ้านเช่า ห้องเช่า เยอะขึ้น มีการคัดแยกขยะ มีกลิ่นและสกปรก ขยะขึ้นใหญ่เช่น ที่นอนเก่า ตู้เก่า ไม่สามารถทิ้งได้ ทำให้เกิดเป็นมลภาวะในชุมชน ชุมชนไม่มีระเบียบ จุดทิ้งขยะมีเพียงพอ เป็นภาระคนทิ้ง ชุมชนไม่สะอาด ไม่มีสภาพแวดล้อมที่ดี”

(กรรมการชุมชน 3, 2566)

“ถังขยะไม่เพียงพอ ขำรุด ขาดความเข้าใจในการคัดแยกขยะ งบประมาณมีไม่เพียงพอ”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(กรรมการชุมชน 4, 2566)

“ทัศนียภาพไม่สวยงาม มีกองขยะเกิดขึ้นในชุมชน สถานที่และภาชนะรองรับขยะมีไม่เพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน เป็นแหล่งกำเนิดของเชื้อโรค และเป็นที่อยู่อาศัยของพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงสาบ ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนผู้อาศัยที่อยู่ในชุมชน และใกล้เคียง เมื่อฝนตกเกิดการชะล้างขยะไหลลงท่อระบายน้ำ ทำให้เกิดการอุดตันของท่อระบาย และส่งกลิ่นเหม็นเพิ่มไปอีก ชนิดของขยะ เช่น ถุงพลาสติก เศษอาหาร เกิดการหมักหมม ทำให้เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดความรำคาญ ขาดความสวยงามในชุมชน

หน่วยงานเขตมีงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้อถังขยะแจกแต่ละชุมชน ผู้อาศัยในชุมชน
ทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง และไม่ได้ทำความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะให้กับประชาชนที่อยู่อาศัย”

(กรรมการชุมชน 5, 2566)

“ปัญหาขยะมีกลิ่นเหม็น มีบ้านที่ทำหมุกระเพาะจะล้างเนื้อสัตว์ทิ้งลงท่อระบายน้ำ เกิดการเน่า
หมักหมม ส่งกลิ่นเหม็นทุกวัน บ้านที่เลี้ยงสัตว์ปล่อยสัตว์เลี้ยงให้ออกมาขับถ่ายบริเวณทางเดิน ทำให้
อุจจาระติดล้อรถเวลารถขับผ่าน หรือติดรองเท้าเวลาคนเดินผ่าน ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น และสร้างความ
รำคาญใจ ควรมีกฎระเบียบเอาผิดกับเจ้าของสัตว์เลี้ยง”

(ปฎิคมทั่วไป, 2566)

“สภาพปัญหาขยะ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากประชากรในชุมชนที่มีกันอย่างหนาแน่น ไม่
ว่าจะเป็นคนไทย - ต่างด้าว มีการทิ้งขยะอยู่ทุกวัน และการนำขยะออกไปให้รถขยะของสำนักงานเขต
ได้ถูกจำกัดถึงในการเก็บขยะของชุมชนอยู่ที่ 45 ถึงต่อ 1 วัน ซึ่งปริมาณขยะถูกอัดแน่นตามจำนวนที่
ได้นำมาเก็บในแต่ละรอบ

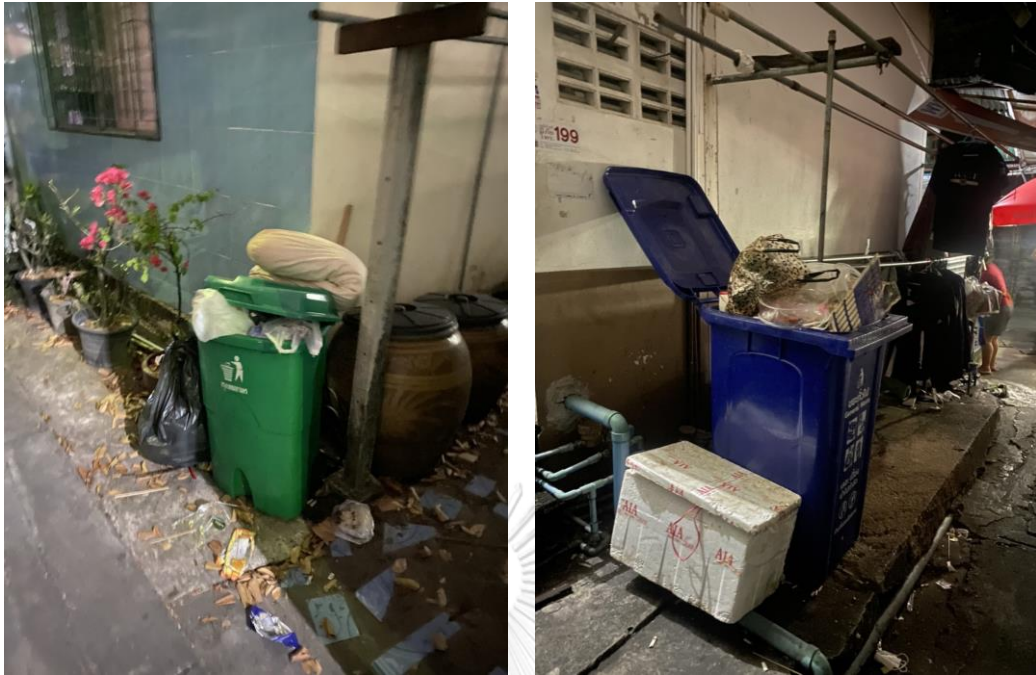
ถังขยะในชุมชนมีอยู่ประมาณ 120 ถัง เป็นถังใหญ่ 20 ถัง ถังเล็ก 100 ถัง สภาพของถัง
เนื่องจากถูกใช้มานานมีการหมดสภาพการใช้งาน แตกหัก และขยะรั่วซึมตามทางถนน ถังขยะไม่
เพียงพอ และรถขยะไม่สามารถขนขยะได้เพียงพอ เพราะขยะมีมากขึ้นทุกวัน

ขยะสดตามร้านขายกับข้าว หรือ ร้านขายผักมีการเสียดาย ส่งกลิ่นเหม็นเน่าทำให้บ้าน
ข้างเคียงเกิดความรำคาญ

ขยะจากบ้านเช่า บ้านเรือนของชาวบ้านมักจะไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำจากวิทยากรที่ได้มา
บรรยายวิธีการคัดแยกและทิ้งขยะที่ถูกต้อง ส่งผลให้คนเก็บขยะมีความยากลำบากมากขึ้น

ขยะพลาสติกที่ย่อยสลายยากมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ขยะเต็มรถขยะไวขึ้น และทำให้มีขยะ
ตกค้าง”

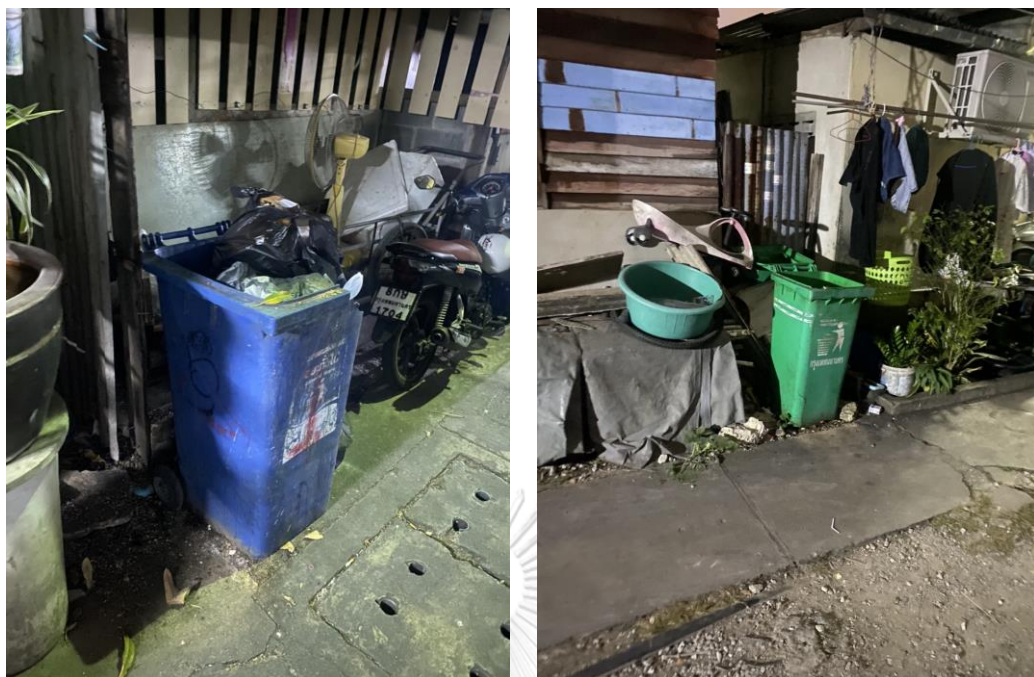
(คนชักลาก, 2566)

ภาพที่ 4.3 สภาพปัญหาขยะในชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร:
พฤติกรรมกาทิ้งขยะของคนในชุมชน

ภาพที่ 4.4 สภาพปัญหาขยะในชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร:
พฤติกรรมกาทิ้งขยะของคนในชุมชน

ภาพที่ 4.5 สภาพปัญหาขยะในชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร: ถังขยะล้น

ข้อมูลปริมาณมูลฝอยที่จัดเก็บได้ปีงบประมาณ 2566 จากหน่วยงานกรุงเทพมหานครแสดงให้เห็นว่า ปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ของสำนักเขตพญาไท มีปริมาณมากเป็นอันดับที่ 33 ซึ่งมีปริมาณขยะประมาณ 50,168 ตัน/ปี และประมาณ 137.45 ตัน/วัน ดังภาพที่ 4.5 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณขยะมูลฝอยปีงบประมาณ 2566 กับปีงบประมาณ 2565 จะเห็นได้ว่า ปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้มีปริมาณลดลงร้อยละ 1.29 ดังภาพที่ 4.6

4.4 การบริหารจัดการขยะไม่มีประสิทธิภาพ

จากผลสัมภาษณ์ พบว่า ในชุมชนมีการจ้างคนชักลาก 3 คน โดยใช้เงินที่ได้จากสำนักงานเขต และเงินที่ได้จากการเก็บจากภายในชุมชน เพื่อขนย้ายขยะไปยังสถานที่ที่กำหนดเพื่อส่งต่อให้รถขนขยะของสำนักงานเขต ซึ่งรถขยะของสำนักงานเขตจะเข้ามาเก็บขยะวันละ 2 รอบในวันจันทร์ และ 1 รอบทุกวันอังคารถึงเสาร์ จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนแต่ละคน ได้ให้ข้อมูลว่า

“ประชาชนในชุมชน ไม่มีการแยกขยะ ประกอบกับ ยังไม่มีหน่วยงาน มาให้ความรู้ในเรื่องของการแยกขยะ ชุมชน รถขยะ มาจัดเก็บขยะ วันจันทร์ถึงเสาร์ เวลา 6.30 น. และวันจันทร์มาเก็บ 2 รอบ 5.30 น. กับ 6.30 น. มีคนชักลากขยะ 3 คน ในการ ขนขยะจากจุดต่าง ๆ ของชุมชน ไปยังรถขยะ ค่าแรง 8,000 บาท ต่อเดือน เป็นเงินจาก เขตพญาไท 2,200 บาท และเป็นเงินจากชุมชน 5,800 บาท เงินจากชุมชนมาจากการ เก็บจาก ครั้วเรือนบ้านเรือน 60 บาทต่อเดือน และถ้าเป็นห้องเช่า 30 บาทต่อเดือน

มีงบประมาณเพิ่มในการจัดซื้อถุงดำให้กับประชาชนในชุมชนไม่เพียงพอ เพราะงบประมาณการพัฒนาชุมชน ของชุมชนมีเพียง 7,500 บาท จึงไม่สามารถจัดซื้อถุงดำให้เพียงพอต่อจำนวนครัวเรือนในชุมชน เพราะงบประมาณนี้ ต้องนำไปพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ ไม่ใช่แค่เรื่องขยะอย่างเดียว

มีการทำแผนพัฒนาชุมชน สำหรับปัญหาขยะได้มีการเพิ่มถังขยะเพิ่มขึ้นมา 35 ถัง เพื่อทดแทนถังเก่าที่ชำรุด และเพิ่มจำนวนให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ถังขยะที่เพิ่มขึ้น และมีการประชุมกับสำนักงานเขตทุก ๆ เดือน เพื่อรายงานปัญหา สิ่งที่ต้องการพัฒนาเพิ่มเติม และความคืบหน้าของแผนพัฒนาชุมชน”

(ประธานชุมชน, 2566)

“ในชุมชนได้จ้างคนชักลากขยะให้นำขยะออกไปยังรถขยะของสำนักงานเขต เพื่อนำไปทำลาย ซึ่งคนส่วนมากไม่ได้คัดแยกขยะ จึงทำให้ขยะส่งกลิ่นเน่าเหม็น”

(กรรมการชุมชน 1, 2566)

“ปัจจุบันเราไม่ได้มีการบริหารจัดการขยะ เนื่องจากเราไม่สามารถจ้างชาวบ้านเรื่องแยกขยะได้ เพราะเรามีถังขยะไม่เพียงพอ เรานำขยะมาทิ้งไว้ที่กันชอย แล้วรอคนชักลากมานำไปทิ้งทุกวัน

อยากให้มีการประกาศเสียงตามสายให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ และ หลักการแยกขยะ ขยะไหนที่รีไซเคิลได้ หรือนำกลับมาใช้ใหม่ได้”

(กรรมการชุมชน 2, 2566)

“ไม่มีการจัดการเกี่ยวกับการแยกขยะ และถังขยะและคนชักลากมีไม่เพียงพอ มีการเก็บค่าขยะในแต่ละบ้าน ยังไม่มีการเก็บค่าขยะที่เหมาะสม มีการจ้างคนชักลากขนขยะไปที่จุดรวมขยะ ยังไม่มีเจ้าหน้าที่เขตเข้ามาดูแล”

(กรรมการชุมชน 3, 2566)

“มีการนำขยะไปทิ้งตามโซน ตามวัน”

(กรรมการชุมชน 4, 2566)

“ไม่มีการกำจัด หรือจัดการแบบ 100% เพราะทิ้งกันแบบไม่แยกขยะ ผู้อยู่อาศัยในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ เพราะ

1. ความมั่งง่ายของประชาชนที่ทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง และความเคยชินในการทิ้งขยะ
2. สภาพแวดล้อม และ สถานที่ไม่เอื้ออำนวย
3. ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ
4. หน่วยงานรัฐไม่ได้เข้ามาช่วยแก้ไขแบบ 100%
5. ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ ”

(กรรมการชุมชน 5, 2566)

“มีการจ้างคนชักลาก แต่ค่าจ้างมีราคาสูงไปหน่อย ประมาณ 8,000 บาท/คน”

(ปฏิคมทั่วไป, 2566)

“ในชุมชนได้จ้างคนชักลากขยะเพื่อชุมชนในการนำขยะออกไปให้รถขยะของสำนักงานเขต ออกไปยังสถานที่ที่ทำลายขยะ”

(คนชักลาก, 2566)

4.5 พฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในชุมชนไม่เหมาะสม

จากการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนยังไม่มีความรู้ และความใส่ใจในการแยกขยะ รวมถึงไม่มีระเบียบ ในการทิ้งขยะ ทิ้งขยะไม่เป็นที่ในที่จัดไว้ให้ จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนแต่ละคน ได้ให้ข้อมูลว่า

“ประชาชนในชุมชนไม่มีระเบียบวินัยในการทิ้งขยะ ทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง บางคนทิ้งลงท่อ ทำให้เกิดการอุดตัน และเกิดปัญหาน้ำท่วมขังตามมา ไม่มีการทิ้งขยะลงถุงดำก่อนนำมาทิ้งในถังขยะ ส่วนกลาง”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(ประธานชุมชน, 2566)

“คนในชุมชนส่วนมากไม่ได้คัดแยกขยะเลย ทิ้งตามอำเภอใจ มักร่วง ส่งผงให้เกิดกลิ่นเน่าเหม็น”

(กรรมการชุมชน 1, 2566)

“ในชุมชนยังไม่มีมีการแยกขยะ และยังไม่มีความรู้เรื่องขยะอย่างเป็นทางการ”

(กรรมการชุมชน 2, 2566)

“ทิ้งรวม ไม่มีการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง ไม่มีถังขยะที่เพียงพอ ไม่มีถังขยะแยกขยะแต่ละชนิด”

(กรรมการชุมชน 3, 2566)

“ทิ้งลงถังขยะ แต่ไม่มีการแยกขยะ ขาดจิตสำนึก และความเข้าใจในการแยกขยะ”

(กรรมการชุมชน 4, 2566)

“พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะในชุมชนส่วนมากไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีจิตสำนึก คนในชุมชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากร (การนำขยะมารีไซเคิล) ควรให้หน่วยงานเข้ามาอบรม หรืออธิบายผลกระทบของการทิ้งขยะที่ไม่เป็นที่เป็นทาง และลดการใช้ทรัพยากร รักษาสิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และรู้วิธีกำจัดขยะได้ถูกวิธีมากขึ้น”

(กรรมการชุมชน 5, 2566)

“มีการแยกขยะจากคนชักลากที่ขนขยะไปยังจุดพักขยะ แยกขยะไปขายเพื่อหารายได้พิเศษ”

(ปฎิคมทั่วไป, 2566)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

“ส่วนมากในชุมชนได้มีการใส่ใจในการคัดแยกขยะอยู่บ้าง แต่มีบางส่วนที่ไม่ได้ใส่ใจกับการแยกขยะเลย เพราะเนื่องจากการที่ไม่ได้ถูกฝึกให้เป็นนิสัย คนเหล่านี้มักจะเห็นประโยชน์ และความสบายของตัวเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนคนอื่น คนในชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการลดใช้พลังงาน และลดมลพิษให้สิ่งแวดล้อม ไม่มีการใช้ของรีไซเคิล”

(คนชักลาก, 2566)

4.6 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ผลจากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์ปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหาร ในด้านการบริหารจัดการตามหลักของการบริหารแบบ POSDC ซึ่งมีปัจจัย จำนวน 5 ด้าน คือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การจัดสรรและบริหารบุคลากร (Staffing)
4. การสั่งการและการอำนวยการ (Directing)
5. การควบคุม (Controlling)

พบว่าการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ที่ประสบความสำเร็จ คือ ด้านการจัดองค์การ (Organizing) การจัดบุคลากร (Staffing) และด้านการสั่งการและการอำนวยการ (Directing) ที่มีกระบวนการที่ชัดเจน และได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการเป็นอย่างดี ซึ่งเกิดจากการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนด้วยตนเอง นอกจากนี้ คณะกรรมการชุมชนได้มีการวางแผนพัฒนาชุมชน เพื่อหาสาเหตุ และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งสามารถดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนได้อย่างดีพอ และยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนทราบถึงข่าวสาร และกิจกรรมในชุมชน ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในชุมชนได้ค่อนข้างน้อย ผู้ศึกษาวิจัยได้วิเคราะห์และประมวลผลโดยได้แยกประเด็นการนำเสนอจากคำถามปลายเปิด ดังนี้

4.6.1 การบริหารที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์

4.6.1.1 ประสิทธิภาพด้านการจัดองค์การ (Organizing)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน ที่กล่าวไว้ว่า

“กำหนดให้แต่ละชุมชนมีตัวแทนของสมาชิกชุมชนซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกชุมชน โดยชุมชนหนึ่งให้มีกรรมการชุมชน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งจำนวนอย่างน้อยชุมชนละ 7 คน ถ้าชุมชนใดมีบ้านเกิน 100 หลัง ให้มีการเลือกกรรมการชุมชนนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนบ้าน ทุก 50 หลัง เศษของ 50 ถ้าเกิน 25 ให้นับเป็น 50 หลัง แต่ทั้งนี้ เมื่อรวมกรรมการชุมชนทั้งหมดแล้ว จะต้องไม่เกินจำนวน 15 คน และชุมชนใดถ้ามีผู้สมัครตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป และไม่เกินจำนวนกรรมการชุมชนที่กำหนดไว้ให้ถือว่า ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งโดยไม่มี การเลือกตั้ง และไม่ต้องเลือกตั้งกรรมการชุมชนให้ครบตามจำนวนที่พึงมีคณะกรรมการชุมชน” (“ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ.2564,”)

และจากการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชน ได้ให้ข้อมูลว่า

“การคัดเลือกคณะกรรมการชุมชน จะมีการให้ประชาชนที่มีความสามารถ หรือมีใจรักที่อยากพัฒนาชุมชนได้ลงสมัครเป็นคณะกรรมการชุมชน

ปี 2562 คณะกรรมการชุมชนมีการแข่งขันเลือกตั้งกันโดยแบ่งเป็น 2 ทีม ทีมละ 10 คน โดยทีมทีมชนะเลิศนโยบายในการพัฒนาชุมชน เช่น เพิ่มถังขยะ เพื่อจุดติดตั้งถังดับเพลิง จัดให้มีการลอกท่อระบายน้ำที่บ่อบำบัด หลังจากนั้น คณะกรรมการชุมชนจะเลือกคนที่ความสามารถมาเป็นประธานชุมชน และเลือกตำแหน่งคณะกรรมการจากการโหวตจากผู้ลงสมัครที่เหมาะสม มีการระบุตำแหน่ง และหน้าที่ที่ชัดเจน คณะกรรมการทุกคนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชนและมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี”

(ประธานชุมชน, 2566)

“ใครที่อยากพัฒนาชุมชน หรือมีใจรักก็จะมาทำ บางคนเป็นคนที่อยู่ในชุมชนรู้จัก อยู่ในชุมชนมานาน มีความเข้าใจในชุมชนเป็นอย่างดี คณะกรรมการชุดนี้มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในชุมชน แล้วก็มาเลือกประธานกัน ตำแหน่งอื่น ๆ ก็แล้วแต่ความถนัดให้คณะกรรมการมาเลือกโหวตกันเอง ใครได้ผลโหวตมากที่สุดก็รับตำแหน่งไป”

(กรรมการชุมชน 1, 2566)

จากการรวบรวมข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า คณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตนมีการจัดการองค์การที่ดี มีการให้ประชาชนที่มีความสามารถ หรือมีใจรักที่อยากพัฒนาชุมชนได้ลงสมัครเป็นคณะกรรมการชุมชน ถ้ามีคนสมัครเกินจำนวนที่กำหนดไว้ก็จะมีการแข่งขันเลือกตั้งกันโดยแบ่งเป็นทีม ซึ่งจะถูกรับเลือกโดยประชาชนในชุมชน หลังจากนั้น คณะกรรมการชุมชนจะเลือกคนที่ความสามารถมาเป็นประธานชุมชน และจัดสรรหน้าที่กันตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยคณะกรรมการชุมชนมีจัดสรรแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน ประสานงานกันได้อย่างราบรื่น ครอบคลุมการทำงานทั้งหมดไม่ให้เกิดปัญหา ลำดับความสำคัญของตำแหน่ง และให้อำนาจในการสั่งการที่เหมาะสม

4.6.1.2 ประสิทธิภาพด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร (Staffing)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนแต่ละคน ได้ให้ข้อมูลว่า

“การคัดเลือกคณะกรรมการชุมชน จะมีการให้ประชาชนที่มีความสามารถ หรือมีใจรักที่อยากพัฒนาชุมชนได้ลงสมัครเป็นคณะกรรมการชุมชน และจะเลือกตำแหน่งคณะกรรมการจากการโหวตจากผู้ลงสมัครที่เหมาะสม มีการระบุตำแหน่งและหน้าที่ที่ชัดเจน คณะกรรมการทุกคนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชนและมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

ในชุมชนมีการจ้างคนชักลากขยะ ซึ่งเป็นคนจากในชุมชนเอง ตอนนี้มีคนชักลาก 3 คน ซึ่งเป็นคนละคนกับเมื่อปีที่แล้ว เราจะมีการประเมินคนชักลากตลอด ถ้ามีคนสนใจจะมาสมัครเราจะให้ทดลองงานก่อน 3 เดือน หลังจากนั้นจะให้คนในชุมชนมาเลือกตั้งอีกทีว่าจะเลือกคนใหม่หรือคนเก่า โดยได้ค่าแรง 8,000 บาท ต่อเดือน เป็นเงินจาก เขตพญาไท 2,200 บาท และเป็นเงินจากชุมชน

5,800 บาท เงินจากชุมชนมาจากการ เก็บจาก ครัวเรือนบ้านเรือน 60 บาทต่อเดือน และถ้าเป็นห้องเช่า 30 บาทต่อเดือน”

(ประธานชุมชน, 2566)

“มีการประเมินงานของคณะกรรมการชุมชนตลอด รวมถึงคนชักลาก หรือคนอื่น ๆ ที่ชุมชนจ้างมาทำงาน ถ้าทำงานไม่ดีก็จะเปลี่ยนคนใหม่โดยให้คนในชุมชนเป็นคนเลือก”

(กรรมการชุมชน 1, 2566)

จากการรวบรวมข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า คณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์มีการจัดสรรและบริหารบุคลากรที่ดี มีการคัดสรรบุคลากรที่มีคุณภาพและเหมาะสมทำงานในตำแหน่งต่างๆ ของชุมชน ทั้งคณะกรรมการชุมชนเองที่มีการคัดเลือกตามความสามารถ รวมถึงการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ดูแลชุมชน เช่น คนชักลาก ที่มีการประเมินการทำงานโดยตลอด และเปิดรับให้ประชาชนในชุมชนที่สนใจได้เข้ามาทดลองงาน หลังจากผ่านทดลองงานก็จะมีการเลือกตั้งจากคนในชุมชนเพื่อเลือกบุคลากรที่จะเข้ามาทำงาน และพัฒนาชุมชน โดยจะให้รายได้กับคนชักลากด้วยเงินที่มาจากงบประมาณสำหรับพัฒนาชุมชน และเงินส่วนกลางจากคนในชุมชน

4.6.1.3 ประสิทธิภาพด้านการสั่งการและการอำนวยการ (Directing)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนแต่ละคน ได้ให้ข้อมูลว่า

“เรามีกลุ่มไลน์ของคณะกรรมการไว้คุยงาน ประสานงาน แจ้งข่าวสารซึ่งกันและกัน เวลามีปัญหา ก็จะแจ้งกันผ่านกลุ่มไลน์ เวลาที่มีประกาศแก่คนในชุมชนจะวิธีแปะประกาศไว้ตรงบอร์ดส่วนกลาง”

(ประธานชุมชน, 2566)

“มีการสั่งงานกันผ่านการโทรคุย และผ่านไลน์ทำให้ทำงานได้รวดเร็ว เวลามีปัญหา ก็จะส่งรูปผ่านไลน์คุยกัน”

(กรรมการชุมชน 1, 2566)

“ส่วนใหญ่คุยงานกันผ่านไลน์ ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ ๆ ก็จะมีการนัดประชุมกัน”

(กรรมการชุมชน 2, 2566)

“มีการประชุมกันทุกเดือน เวลาใครไม่อยู่ก็ทำงานแทนกันได้ คุยกันตลอด ไม่มีปัญหากัน เพราะรู้จักกันอยู่แล้ว ถ้ามีปัญหาเร่งด่วนต้องรีบแก้ก็จะโทรหา ส่งไลน์ หรือไปหาที่บ้านเลย”

(กรรมการชุมชน 3, 2566)

จากการรวบรวมข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า คณะกรรมการชุมชนมีการบริหารจัดการ และการสั่งการและการอำนวยความสะดวกที่ดี มีการใช้การสื่อสารและสั่งการทั้งในรูปแบบวาจา ลายลักษณ์อักษร และมีการนำระบบไลน์กลุ่มมาใช้ในการสั่งการ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหา และสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

4.6.2 การบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์

4.6.2.1 ไม่มีประสิทธิภาพด้านการวางแผน (Planning)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการชุมชนแต่ละคน ได้ให้ข้อมูลว่า

“มีงบประมาณเพิ่มในการจัดซื้อถุงดำให้กับประชาชนในชุมชนไม่เพียงพอ เพราะงบประมาณการพัฒนาชุมชน ของชุมชนมีเพียง 7,500 บาท จึงไม่สามารถจัดซื้อถุงดำให้เพียงพอต่อจำนวนครัวเรือนในชุมชน เพราะงบประมาณนี้ ต้องนำไปพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ ไม่ใช่แค่เรื่องขยะอย่างเดียว

มีการทำแผนพัฒนาชุมชน สำหรับปัญหาขยะได้มีการเพิ่มถังขยะเพิ่มขึ้นมา 35 ถัง เพื่อทดแทนถังเก่าที่ชำรุด และเพิ่มจำนวนให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ถังขยะที่เพิ่มขึ้น และมีการประชุมกับสำนักงานเขตทุก ๆ เดือน เพื่อรายงานปัญหา สิ่งที่ต้องการพัฒนาเพิ่มเติม และความคืบหน้าของแผนพัฒนาชุมชน

ในชุมชนยังคงมีปัญหาขยะอยู่ มีขยะเยอะ ทำให้มีสัตว์ พวกหนู แมว แมลง มาคุ้ยหาเศษอาหารกิน ส่งผลให้มีกลิ่นไม่พึงประสงค์ในชุมชนหรือจุดต่าง ๆ ตามที่ทิ้งขยะ ประกอบกับในชุมชนนั้นมีความแออัดมีประชาชนอยู่อาศัยเยอะและมีการนำขยะจากภายนอกเข้ามาในชุมชน ทำให้มีขยะเยอะจนทำให้มีขยะล้นทุกวัน”

(ประธานชุมชน, 2566)

“ปัจจุบันเราไม่ได้มีการบริหารจัดการขยะ เนื่องจากเราไม่สามารถจ้างชาวบ้านเรื่องแยกขยะได้ เพราะเรามีถังขยะไม่เพียงพอ เรานำขยะมาทิ้งไว้ที่กันซอย แล้วรอคนชักลากมานำไปทิ้งทุกวัน”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(กรรมการชุมชน 2, 2566)

“ถังขยะไม่เพียงพอ ชำรุด ขาดความเข้าใจในการคัดแยกขยะ งบประมาณมีไม่เพียงพอ”

(กรรมการชุมชน 4, 2566)

“สภาพปัญหาขยะ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากประชากรในชุมชนที่มีกันอย่างหนาแน่น ไม่ว่าจะเป็นคนไทย - ต่างด้าว มีการทิ้งขยะอยู่ทุกวัน และการนำขยะออกไปให้รถขยะของสำนักงานเขตได้ถูกจำกัดถึงในการเก็บขยะของชุมชนอยู่ที่ 45 ถังต่อ 1 วัน ซึ่งปริมาณขยะถูกอัดแน่นตามจำนวนที่ได้นำมาเก็บในแต่ละรอบ

ถังขยะในชุมชนมีอยู่ประมาณ 120 ถัง เป็นถังใหญ่ 20 ถัง ถังเล็ก 100 ถัง สภาพของถัง เนื่องจากถูกใช้มานานมีการหมดสภาพการใช้งาน แดกหัก และขยะรื้อซึมตามทางถนน ถังขยะไม่เพียงพอ และรถขยะไม่สามารถขนขยะได้เพียงพอ เพราะขยะมีมากขึ้นทุกวัน

ขยะสดตามร้านขายกับข้าว หรือ ร้านขายผักมีการเสียน้ำ ส่งกลิ่นเหม็นเน่าทำให้บ้านข้างเคียงเกิดความรำคาญ

ขยะพลาสติกที่ย่อยสลายยากมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ขยะเต็มรถขยะไวขึ้น และทำให้มีขยะตกค้าง”

(คนชักลาก, 2566)

จากการรวบรวมข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า การวางแผนของคณะกรรมการชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการชุมชนได้มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุ และหาแนวทางการแก้ไข วางแผนพัฒนาชุมชน กำหนดเป้าหมายของการพัฒนา อ้างอิงตามแผนพัฒนาชุมชนตามตารางที่ 4.1 และสามารถบรรลุผลการวางแผนได้ โดยมีการเพิ่มถังขยะเข้ามา 35 ถังในปี 2566 และมีการประชุมกับสำนักงานเขตทุก ๆ เดือน เพื่อรายงานปัญหา สิ่งที่ต้องการพัฒนาเพิ่มเติม และความคืบหน้าของแผนพัฒนาชุมชน

มีการเสนอให้มีการวางแผนให้ความรู้กับประชาชนในด้านการคัดแยกขยะ มีการประชาสัมพันธ์ทั่วถึง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแยกขยะ และกิจกรรมของชุมชน และเพิ่มจำนวนถังขยะเพิ่ม เนื่องจากถังขยะที่เพิ่มขึ้นมาอย่างไม่เพียงพอต่อความต้องการ และไม่สามารถแก้ไขปัญหาจากขยะมูลฝอยได้ถูกจุดประสงค์ ยังคงไม่มีการแยกขยะ ขยะมีกลิ่นสร้างความรบกวน ยังคงมีการทิ้งขยะลงคลอง เนื่องจากประชาชนขาดจิตสำนึก และยังไม่มีการรณรงค์ที่เข้มงวดพอ

จากการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด และผลข้อมูลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณขยะมูลฝอยปีงบประมาณ 2566 กับปีงบประมาณ 2565 จะเห็นได้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้มีปริมาณลดลงร้อยละ 1.29 ซึ่งสวนทางกับในชุมชนที่มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น แม้จะเพิ่มถังขยะแล้วก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารด้านการวางแผนที่ดีพอ

4.6.2.2 ไม่ประสิทธิภาพด้านการควบคุม (Controlling)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการชุมชนแต่ละคน ได้ให้ข้อมูลว่า

“ประชาชนในชุมชนไม่มีระเบียบวินัยในการทิ้งขยะ ทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง บางคนทิ้งลงท่อ ทำให้เกิดการอุดตัน และเกิดปัญหาน้ำท่วมขังตามมา ไม่มีการทิ้งขยะลงถุงดำก่อนนำมาทิ้งในถังขยะ ส่วนกลาง”

(ประธานชุมชน, 2566)

“คนในชุมชนส่วนมากไม่ได้คัดแยกขยะเลย ทิ้งตามอำเภอใจ มักง่าย ส่งผงให้เกิดกลิ่นเน่าเหม็น”

(กรรมการชุมชน 1, 2566)

“ระยะเวลาที่รถขยะมารับมีไม่มากพอ บางครั้งมาไม่ตรงเวลาเนื่องจากรถเสีย ทำให้ขยะเยอะ อยากให้มีถังขยะเพิ่มเติม ของบประมาณเกี่ยวกับเรื่องขยะให้มากขึ้น อยากได้อาสาสมัครเพิ่มเติมในการจัดเก็บขยะ

“อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ตามสายให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ และ หลักการแยกขยะ ขยะไหนที่รีไซเคิลได้ หรือนำกลับมาใช้ใหม่ได้”

(กรรมการชุมชน 2, 2566)

“พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะในชุมชนส่วนมากไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีจิตสำนึก คนในชุมชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากร (การนำขยะมารีไซเคิล) ควรให้หน่วยงานเข้ามาอบรม หรือ

อธิบายผลกระทบของการทิ้งขยะที่ไม่เป็นที่เป็นทาง และลดการใช้ทรัพยากร รักษาสิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และรู้วิธีการจัดขยะได้ถูกวิธีมากขึ้น

ไม่มีการกำจัด หรือจัดการแบบ 100% เพราะทั้งกันแบบไม่แยกขยะ ผู้อยู่อาศัยในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ เพราะ

1. ความมั่งง่ายของประชาชนที่ทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทาง และความเคยชินในการทิ้งขยะ
2. สภาพแวดล้อม และ สถานที่ไม่เอื้ออำนวย
3. ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ
4. หน่วยงานรัฐไม่ได้เข้ามาช่วยแก้ไขแบบ 100%
5. ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ ”

(กรรมการชุมชน 5, 2566)

“ขยะจากบ้านเช่า บ้านเรือนของชาวบ้านมักจะไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำจากวิทยากรที่ได้มาบรรยายวิธีการคัดแยกและทิ้งขยะที่ถูกต้อง ส่งผลให้คนเก็บขยะมีความยากลำบากมากขึ้น”

(คนชักลาก, 2566)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากการรวบรวมข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า คณะกรรมการชุมชนไม่มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การควบคุม การบริหารควบคุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินงานกับสำนักงานเขตเรื่องรถขนขยะ รถขนขยะยังมีการล่าช้า เข้ามาไม่ตรงรอบ

การประชาสัมพันธ์ และกระจายข้อมูลข่าวสารในชุมชนยังไม่ดีพอ ส่งผลต่อการควบคุมและความร่วมมือของประชาชนในชุมชน ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีความราบรื่น ดำเนินงานไม่เสร็จตามแผนที่วางไว้ รวมถึงไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และอาจจะก่อให้เกิดความผิดพลาดได้ง่ายขึ้น

จากการรวบรวมข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า ควรพัฒนาประสิทธิภาพของคณะกรรมการชุมชนในด้านการวางแผน และด้านการควบคุม จึงได้ออกแบบนโยบายนำร่องเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ โดยเน้นที่การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการวางแผน (Planning) และประสิทธิภาพด้านการควบคุม (Controlling)

4.7 การออกแบบนโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตน์ซอยประดิษฐ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาและสัมภาษณ์ข้อมูลด้านสภาพปัญหาขยะในชุมชน การบริหารจัดการขยะ การมีส่วนร่วมและพฤติกรรมในการจัดการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตน์ซอยประดิษฐ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาออกแบบนโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ในด้านการวางแผน (Planning) ช่วยให้แก้ไขปัญหามลพิษให้ตรงจุด และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ในด้านการควบคุม (Controlling) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนมากยิ่งขึ้น

โดยตัวอย่างนโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย สามารถแบ่งออกเป็น

1. ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา
2. วัตถุประสงค์
3. เป้าหมาย
4. ขอบเขตการดำเนินการ
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
6. กรอบการดำเนินงาน
7. แผนการดำเนินงาน
8. งบประมาณ

4.7.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

ประชาชนของชุมชนลี้วนอพยพมาจากที่ต่าง ๆ ต่างจังหวัด หรือต่างประเทศ เพื่อเข้ามาหาโอกาสที่ดีกว่าในกรุงเทพฯ และตั้งบ้านเรือนอยู่กันจนกลายเป็นชุมชนแออัด ดังเช่นชุมชนแห่งนี้ ที่ได้จดทะเบียนเป็นชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2535

ชุมชนอุทัยรัตน์ เป็นชุมชนแออัด บ้านเรือนปลูกติดกัน ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น แออัด บริเวณที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ มีน้ำขังเป็นแหล่งเพาะยุงและเชื้อโรค อาคารบ้านเรือนทรุดโทรม ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ไม่แน่นอน การดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมาก และนับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้การบริโภคอุปโภคของมนุษย์สูงขึ้น กิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้เกิดขยะมูลฝอย ซึ่งส่งผลให้มีปัญหาทั้งด้านปริมาณและพิษภัยของขยะซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ที่ยากต่อการจัดการ

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนและคณะกรรมการชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา

ปัญหาหลักของขยะมูลฝอยในชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานครเกิดจากขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นของเหลือทิ้งจากการใช้สอยของชุมชนมีจำนวนมาก ถึงขยะบางถึงชำรุด รวมกับประชาชนในชุมชนที่ไม่ได้มีการใส่ใจและใส่ใจในการแยกขยะ ทั้งขยะปะปนกัน ทั้งขยะในท่อ และรวมถึงการไม่ทิ้งในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ให้ แม้ว่าในชุมชนจะมีถังขยะจำนวน 120 ถัง (ถังขยะ 1 ถัง ต่อ 2-3 ครัวเรือน) และมีรถมาขนขยะทุกวัน ก็ยังไม่เพียงพอ

ดังนั้นจึงมีการทบทวนแนวคิดที่จะลดปริมาณขยะมูลฝอยก่อนส่งต่อให้รถขยะของสำนักงานเขตมารับไปกำจัด เพื่อลดปริมาณขยะ ช่วยง่ายต่อการขนย้ายและกำจัด นำระบบ 4R มาใช้ในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง ประกอบด้วย Reduce, Reuse, Refuse, Recycle ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในการคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่แหล่งกำเนิด และติดตามผลจนถึงปลายทาง เป็นการรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยกัน เป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน

4.7.2 วัตถุประสงค์

นโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตนชอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ คือ

4.7.2.1 เพื่อพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ จิตสำนึกด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชุมชน

4.7.2.2 เพื่อประชาสัมพันธ์ และสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย ลดการใช้ทรัพยากร และตระหนักถึงปัญหาทางสิ่งแวดล้อม

4.7.2.3 เพื่อปรับปรุง และพัฒนาชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ลดกลิ่นรบกวนที่มาจากขยะ ลดปัญหาขยะอุดตันท่อ และลดปัญหาเรื่องสัตว์สกปรก

4.7.3 เป้าหมาย

นโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตนชอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร มีเป้าหมาย คือ

4.7.3.1 ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแยกขยะ และสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด

4.7.3.2 ประชาชนเข้าใจหลักการแยกขยะ และแยกขยะได้ถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.7.4 ขอบเขตดำเนินงาน

นโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตนชอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร มีขอบเขตดำเนินงาน ดังนี้

4.7.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนอุทัยรัตนชอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

4.7.4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรจำนวน 484 ครั้วเรือน ในชุมชนอุทัยรัตน์ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

4.7.4.3 ขอบเขตด้านเวลา

1 มกราคม 2567 – 31 ธันวาคม 2567

4.7.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.7.5.1 สร้างรายได้จากการแยกขยะ (นำขยะรีไซเคิลที่ไปขาย แล้วนำมาใช้เป็นต้นทุนในการพัฒนาชุมชนต่อเนื่อง)

4.7.5.2 ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ประชาชนมีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ ซึ่งส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในระยะยาว

4.7.5.3 ได้แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.7.6 กรอบการดำเนินงาน

การดำเนินนโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตน์ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร สามารถแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม คือ

1. ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ตระหนักถึงประโยชน์และโทษของขยะมูลฝอย

2. จัดกิจกรรมให้แต่ละครัวเรือนได้ลองคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และติดตามผลไปจนถึงปลายทางที่นำขยะไปจัดการตามแต่นิตของขยะ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจ และความรู้ ความเข้าใจจากการได้ลองทำจริง

4.7.6.1 กิจกรรมที่ 1 ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ตระหนักถึงประโยชน์และโทษของขยะมูลฝอย ซึ่งจะมีผลต่อสุขภาพและสภาพแวดล้อมของชุมชน

1. ติดต่อประสานผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการของชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในการ จัดทำแผนประชาสัมพันธ์ ในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อลดปริมาณ ขยะ สามารถนำขยะมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น เป็นการรักษาสีสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

2. กำหนดพื้นที่ที่จะทำการดำเนินการโครงการโดยใช้พื้นที่ในชุมชนอุทัยรัตนชอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

3. ศึกษาและจัดเตรียมข้อมูลสำหรับการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายใน การดำเนินการประชาสัมพันธ์

4. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายของหมู่บ้านและป้ายประกาศ สถานที่ติดตั้ง ได้แก่ ลานกีฬา/ลานอเนกประสงค์ และบอร์ดประชาสัมพันธ์ โดยเน้นการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับ พิษภัยที่เกิดจากขยะมูลฝอย และประโยชน์ของขยะมูลฝอย และการนำขยะรีไซเคิลกลับไปใช้ใหม่ได้

5. จัดทำหนังสือเพื่อชี้แจงและขอความร่วมมือจากประชาชน เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการคัด แยกขยะมูลฝอย ในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำเสนอความรู้และประโยชน์ของโครงการ

4.7.6.2 กิจกรรมที่ 2 จัดกิจกรรมให้แต่ละครัวเรือนได้ลองคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และ จัดทำธนาคารขยะสำหรับขยะรีไซเคิล เพื่อให้เกิดแรงจูงใจ และความรู้ ความเข้าใจจากการได้ลองทำ จริง

1. จัดหาสถานที่สำหรับจัดเก็บขยะรีไซเคิล และสถานที่จัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน จำนวน 2 ที่

2. ติดต่อประสานงานกับประชาชน และคนชักลากเพื่อหาวิธีการจัดส่งขยะรีไซเคิลไปยัง สถานที่จัดเก็บ

3. จัดทำเอกสารด้านปริมาณการจัดเก็บและการรวบรวมขยะรีไซเคิลในแต่ละวัน

4. ดำเนินกิจกรรมธนาคารขยะ นับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุมัติโครงการ และจัดตั้งคณะกรรมการ บริหารจัดการควบคุมดูแลธนาคารขยะ ประกอบด้วย

(1) ผู้จัดการธนาคาร รับผิดชอบดำเนินงานในภาพรวมของธนาคารขยะ

(2) เจ้าหน้าที่จัดบันทึก รับผิดชอบจัดบันทึกรายละเอียด เกี่ยวกับสมาชิก ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล เลขที่ ประเภทของขยะรีไซเคิล และปริมาณวัสดุรีไซเคิล

(3) เจ้าหน้าที่คัดแยกขยะ รับผิดชอบการตรวจเช็ค และคัดแยกขยะรีไซเคิล ชั่งน้ำหนัก เพื่อจัดเก็บในสถานที่จัดเก็บ

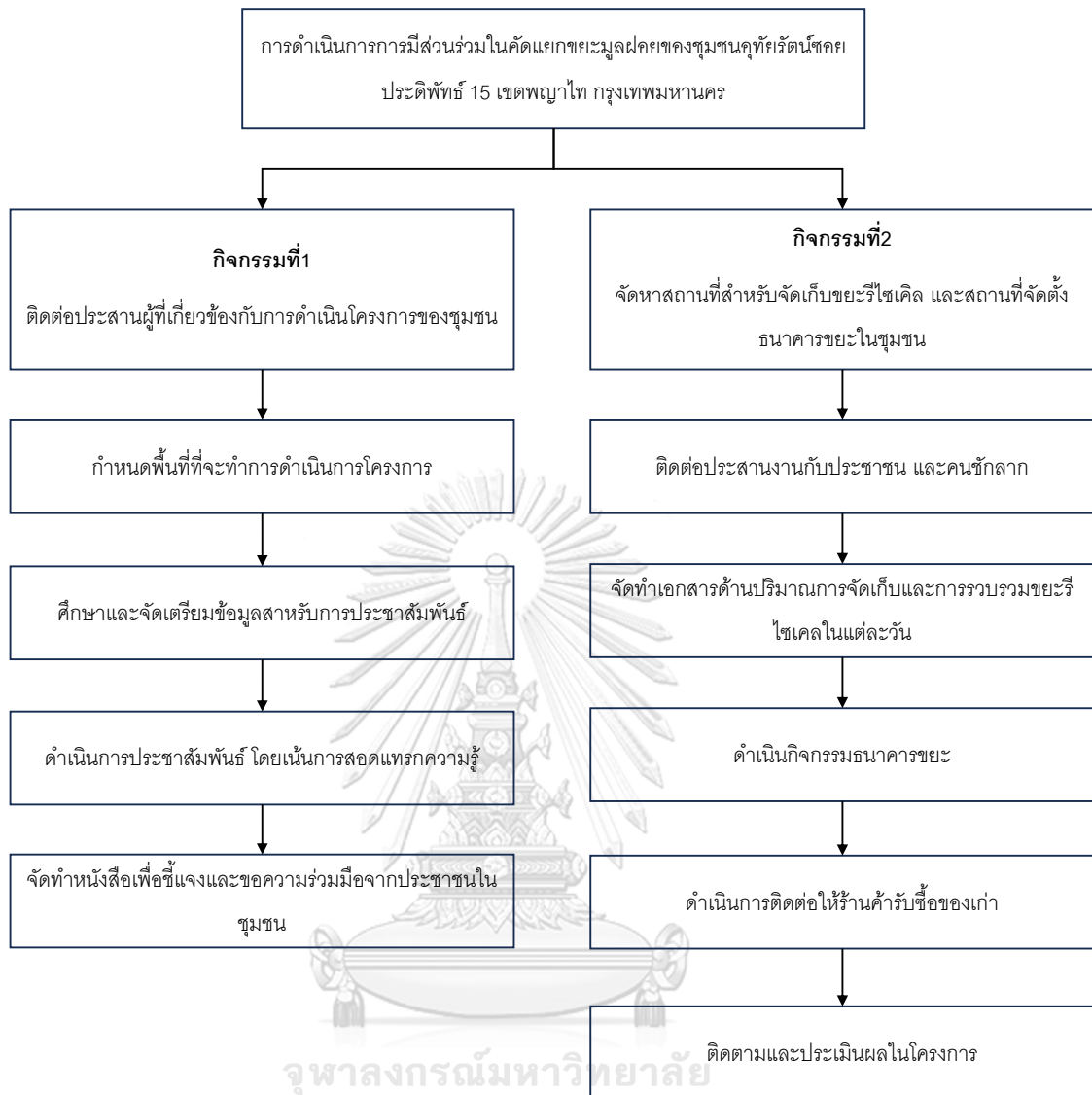
(4) เภรัญญิก รับผิดชอบการเทียบกับราคาที่กำหนด และคิดจำนวนเงินของสินค้าที่สมาชิกนำมาแลกเปลี่ยน (โดยอัตราแลกเปลี่ยนจะถูกปรับเรทราคาลดลงส่วนหนึ่ง และนำส่วนต่างที่หักให้เป็นรายได้เข้าชุมชนสำหรับการดำเนินการธนาคารขยะ และเป็นต้นทุนสำหรับการพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ)

5. ดำเนินการติดต่อให้ร้านค้ารับซื้อของเก่า ที่มีการทำสัญญาหรือข้อตกลงรับซื้อทุกสัปดาห์ หรือทุก ๆ เดือน เข้ามารับขยะ

การดำเนินการนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างแรงจูงใจในการรักษาสิ่งแวดล้อม และสามารถทำรายได้ให้แก่ประชาชน และชุมชน

6. ติดตามและประเมินผลในโครงการว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการมากน้อยเพียงใด ประมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดมีลดน้อยลงหรือไม่

โดยกรอบการดำเนินงานของกิจกรรมที่ 1 และกิจกรรมที่ 2 ของนโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตนชอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ได้แสดงในภาพที่ 4.8

ภาพที่ 4.8 กรอบการดำเนินงานของกิจกรรมที่ 1 และ 2

4.7.8 งบประมาณ

4.7.8.1 กิจกรรมประชาสัมพันธ์

1. ค่าจัดทำเอกสารสำหรับการติดต่อประสานงาน	2,000 บาท
2. ค่าจัดทำเอกสารประกอบการให้ความรู้กับประชาชน	13,000 บาท

4.7.8.2 กิจกรรมธนาคารขยะ

1. ค่าติดต่อประสานงาน	2,000 บาท
2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรับซื้อขยะมูลฝอยจากประชาชน
(สำรองในช่วง1-2เดือนแรก)	20,000 บาท

4.7.8.3 หมวดค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด (โดยประมาณ)

1. ค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ	5,000 บาท

รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมดของนโยบายนำร่อง 42,000 บาท

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนแออัด: กรณีศึกษาชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการขยะ พฤติกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนกับการจัดการคัดแยกขยะ และเพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ เสนอเป็นนโยบายนำร่องสำหรับพัฒนาให้ความรู้ประชาชน และปรับปรุง พัฒนาชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 สภาพปัญหา และอุปสรรคการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร มีประชากรอยู่หนาแน่น มีการบริโภคของประชากรมาก ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยจำนวนมาก มีกองขยะเกิดขึ้นในชุมชน มีทัศนียภาพไม่สวยงาม ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมทางตรงและทางอ้อม ก่อให้เกิดกลิ่นรบกวน และเชื้อโรคที่มากับสัตว์ ถึงขยะในชุมชนเริ่มเสื่อมสภาพ เกิดจากการใช้งาน บางถังชำรุด แตกหัก และรั่วซึม ทำให้เวลาขนย้ายขยะไปกำจัดมีน้ำที่เกิดจากการหมักหมมของขยะรั่วซึมตามทาง บางส่วนของขยะไหลลงท่อ และเกิดการอุดตัน ส่งผลให้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการลอกท่อตามมา

พฤติกรรมของประชาชนในชุมชนไม่มีความรู้ และจิตสำนึกในการแยกขยะ ทั้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทาง บางคนทิ้งขยะลงท่อระบายน้ำ ส่งผลให้ท่อน้ำอุดตัน และไม่ระบาย ส่งกลิ่นเหม็น มีการทิ้งขยะปะปนกันโดยไม่มีการใส่ขยะลงถุงดำก่อนทิ้ง ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการแยกขยะ ยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการลดการใช้ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม รวมถึงประชาชนยังไม่มีส่วนร่วม และจิตสำนึกในการดูแลและพัฒนาชุมชน

5.1.2 ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ เมื่อวิเคราะห์ตามหลักการบริหารตามหลักของการบริหารแบบ POSDC (สมคิด บางโม, 2553,

p. 73) พบว่าการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน์ที่ประสบความสำเร็จ คือ ด้านการจัดองค์การ (Organizing) การจัดบุคลากร (Staffing) และด้านการสั่งการและการอำนวยการ (Directing) ที่มีกระบวนการที่ชัดเจน และได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการเป็นอย่างดี ซึ่งเกิดจากการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนด้วยตนเอง แต่คณะกรรมการชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพการบริหารด้านการวางแผน (Planning) ซึ่งสามารถดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนได้ และขาดประสิทธิภาพการบริหารด้านการควบคุม การบริหารควบคุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินงานกับสำนักงานเขตเรื่องรถขนขยะ รถขนขยะยังมีการล่าช้า เข้ามาไม่ตรงรอบ การประชาสัมพันธ์ และกระจายข้อมูลข่าวสารในชุมชนยังไม่ดีพอ ส่งผลต่อการควบคุมและความร่วมมือของประชาชนในชุมชน ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีความราบรื่น ดำเนินงานไม่เสร็จตามแผนที่วางไว้ รวมถึงไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

จากการวิจัยนี้สามารถสรุปแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชน และจัดการขยะมูลฝอยได้โดยเริ่มจากพื้นฐาน คือการให้ความรู้ถึงการแยกขยะ และตระหนักถึงความสำคัญของการแยกขยะ และการลดใช้ทรัพยากรโดยใช้แนวคิด 5 อาร์ (5R) (อติศักดิ์ โรจนางษ์, 2551, p. 43) ได้แก่

1. การลดจำนวน (Reduce) เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอย รมรงค์การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก เลือกซื้อสินค้าที่มีอายุการใช้งานนาน
2. การใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นการนำสิ่งของที่ทิ้งทิ้งเป็นขยะมูลฝอยหรือผ่านการใช้งานแล้วมาใช้ใหม่ เช่น การใช้กระดาษให้หมดทั้งหน้าหลัง บริจาคสิ่งของที่ยังใช้ได้ให้แก่คนด้อยโอกาส
3. การซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ชำรุดมาซ่อมแซม เพื่อให้ใช้งานได้ยาวนานมากขึ้น เช่น การซ่อมแซมเสื้อที่ชำรุด การซ่อมแซมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น
4. การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การนำทรัพยากรที่ใช้แล้ว กลับมาใช้ใหม่ ด้วยกระบวนการรีไซเคิล ประเภทขยะมูลฝอยที่สามารถนำมาแปรรูปกลับมาใช้ใหม่นั้น ได้แก่ กระดาษ พลาสติก โลหะ และแก้ว
5. การหลีกเลี่ยง (Refuse) เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้ขยะมูลฝอยอันตราย หรือขยะมูลฝอยที่เป็นการทำลายทรัพยากร และสร้างมลพิษให้เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม หลีกเลี่ยงวัสดุที่กำลังจัดหายาก

คณะกรรมการชุมชนควรทำแผนพัฒนาชุมชนทั้งระยะสั้นและระยะยาว และคอยส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ ให้ความสำคัญกับการแยกขยะอยู่เสมอ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล และนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดำเนินนโยบายนำร่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตน์ซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยเน้นการให้ความรู้ และการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ชุมชนควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย และรณรงค์การนำขยะกลับมาใช้ซ้ำ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดเก็บ ลดการใช้ทรัพยากร รักษาสิ่งแวดล้อม และเป็นการลดปริมาณของขยะมูลฝอย โดยสามารถประชาสัมพันธ์ผ่านทาง การสื่อสารทางเสียงตามสาย ผ่านป้ายประกาศที่แปะไว้บริเวณบอร์ดประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์โดยผ่านสมาชิกกลุ่มทางสังคม และเจ้าหน้าที่เทศบาล

1. รณรงค์ให้ใช้ของใช้ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกเวลาไปจ่ายตลาด หรือใช้ตระกร้าใส่ของแทนการใช้ถุงพลาสติก
2. รณรงค์ให้แยกขยะ ซึ่งเป็นการลดปริมาณขยะจากต้นทาง ซึ่งสามารถแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะอันตราย และขยะรีไซเคิลออกจากกัน เป็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพที่ดีในการลดขยะที่ต้องถูกนำไปกำจัด
3. ปลุกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึก และเห็นถึงความสำคัญในการแยกขยะ

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้เรื่องขยะมูลฝอยหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน ควรเน้นการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ตระหนักถึงประโยชน์และโทษของขยะมูลฝอย
2. จัดกิจกรรมให้แต่ละครัวเรือนได้ลองคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และติดตามผลไปจนถึงปลายทางที่นำขยะไปจัดการตามแต่นิตของขยะ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจ และความรู้ ความเข้าใจจากการได้ลงทำจริง

การทำธนาคารขยะเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สามารถทำได้โดยใช้งบประมาณจำนวนไม่มาก ไม่จำเป็นต้องซื้อถังขยะมาเพิ่ม เพียงจัดสรรสถานที่สำหรับพักขยะรีไซเคิล สร้างรายได้ให้กับประชากร และชุมชนเพิ่ม เป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

3. ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มดำเนินการ และมีส่วนร่วมทุกกระบวนการในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน จะส่งผลให้การดำเนินการได้รับความร่วมมือจากประชาชน และประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการประชุมเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ปัญหา รวมถึงเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

5.2.3 ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนอุทัยรัตนซอยประดิพัทธ์ 15 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร และขยายผลการศึกษาเปรียบเทียบกับชุมชนอื่น ๆ ถึงข้อดี และข้อเสีย นำข้อดีของชุมชนอื่นมาทำเป็นนโยบายนำร่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะของคณะกรรมการชุมชนอุทัยรัตน

2. ควรศึกษาถึงผลกระทบของประชาชนในชุมชนที่ได้รับจากปัญหาด้านขยะมูลฝอย

3. ควรมีการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการขยะมูลฝอย โดยแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานตามความเหมาะสมกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยจะเน้นไปที่ขยะที่ยังไม่ได้รับการจัดการ เช่น การจัดการกับขยะอันตรายหรือ ขยะที่ไม่สามารถเผาไหม้ได้ ขยะที่มีขนาดใหญ่ หรือการแปรรูปเศษอาหารมาเป็นปุ๋ย

บรรณานุกรม

Cambridge Advanced Learner's Dictionary. (2003). The Press Syndicate of the University of Cambridge.

Drucker, P. F. (1954). *The Practice of Management*. Harper & Row, Publishers.

Ernest, D. (1968). *Management : Theory and Practice*. McGraw-Hill Book Company.

Gulick, L., and Urwick, L. (1939). *Paper on the Science of Administration*. Institute of Public Administration, Columbia University.

Koontz, H. D., and Cyril, O'Donnell. (1972). *Principles of Management : An Analysis of Managerial Functions*. MC Graw - Hill.

Mager, R. F., Beach, Kenneth M., Jr. (1967). *Developing Vocational Instruction*. Pitman.

Norton, A. (1994). "International Handbook of Local and Regional Government". In *A Comparative Analysis of Advanced Democracies*. Elger.

Sanders, I. T. (1958). *Theories of Community Development in Rural Sociology*, 23 (March). อ้างถึงในรัชนิกร เศรษฐ์รัฐ. (2528) สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.

Simon, H. A. (1960). *Administrative Behavior*. The McMillen Company.

กรมควบคุมมลพิษ. (2546, 26 ธันวาคม). เรื่องหลักเกณฑ์ทางวิชาการเกี่ยวกับคุณลักษณะของ
ถุงพลาสติกใส่มูลฝอยและที่รองรับมูลฝอยแบบพลาสติกที่ใช้ในที่สาธารณะและสถาน
สาธารณะ.

กฤษณ์ อุทัยรัตน์. (2545). คัมภีร์หัวบริหาร ยอดคน ยอดบริหาร. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น).

กิตติชัย ปัญญาวัน และ จตุพร เสถียรคง. (2556). ชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว : กรณีศึกษาบ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่:ม.ป.ท.

จรรยา ปานพรม. (2554). การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์].

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2540). การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา. ภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิตติมา อัครดิพิพงศ์. (2556). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2556). ชุมชน. สืบค้นจาก <http://www.human.cmu.ac.th/hc/ebook/006103/Lesson10/01.htm>

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2556). ชุมชน. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.

ทิพาวัต เมฆสุวรรณค์. (2538). การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ. สำนักพิมพ์ ก.พ. .

ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบล (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). มติชน.

ปราสาท หลักศิลา. (2519). ชุมชนชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 3 ed.). สภาวิจัยแห่งชาติ.

ปรีชา วงศ์ทิพย์. (2555). การพัฒนาชุมชนประยุกต์ : แนวคิดการบูรณาการพระมหาสุทิตย์อภากาศโร บรรณาธิการ. สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2546). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พีระพงษ์ ทองแท้. (2560). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา].

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2542). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555.

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER9/DRAWER072/GENERAL/DATA0000/00000259.PDF>

ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ.2564.

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER9/DRAWER041/GENERAL/DATA0008/00008668.PDF>

วิโรจน์ สารรัตน์. (2545). การบริหาร หลักการทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.

สนธยา พลศรี. (2550). เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). โอเดียนสโตร์

สมใจ ลักษณะ. (2552). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. เพิ่มทรัพย์ การพิมพ์.

สมคิด บางโม. (2553). องค์การและการจัดองค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 5 ed.). วิทย์พัฒน์.

สมยศ นาวิการ. (2543). การบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 4 ed.). ดอกหญ้า.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). หลักการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมัชชา หนูทอง. (2556). ความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำท้องถิ่น: กรณีศึกษา
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา].

สวัสดิ์ กาญจนสุวรรณ. (2542). หลักการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2525). การพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (2546). นโยบายและแผนการส่งเสริมรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. พระราชบัญญัติการ
สาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 Retrieved from
<https://laws.anamai.moph.go.th/th/act-of-doh/204257>

คู่มือแนวทางการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย สำหรับอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน, (2551). <https://www.pcd.go.th/publication/4975>

สุภางค์ จันทวานิช. (2553). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 18 ed.). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อดิศักดิ์ โรจนางษ์. (2551). แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอินทรีย์ในอุทยานแห่งชาติ. สำนักอุทยาน
แห่งชาติกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

อุทิสน์ วีระศักดิ์การุณย์. (2556). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการในการปฏิบัติงานของข้าราชการ
ตำรวจกองบังคับการอารักขาและควบคุมฝูงชน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม
ราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี].

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นายณัฐวิรัช ดำรงค์ศรีวงศ์

วัน เดือน ปี เกิด

9 พฤษภาคม 2537

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY